

SUCCULENTA

ISSN 0039-4467 - DECEMBER 2015
NUMMER 6 - JAARGANG 94

REDACTIONEEL

Ludwig Bercht

Op deze plek heb ik enkele keren een lans gebroken voor het zaaien. Maar er zijn meer mogelijkheden om uw collectie uit te breiden en daarnaast wat materiaal te krijgen om anderen daarmee een plezier te doen. Een van die mogelijkheden is het kopen van planten en dan vooral op beurzen.

Persoonlijk ben ik niet zo'n beurzenbezoeker. Dat komt omdat ik me eigenlijk niet goed kan beheersen bij het zien van al die begerenswaardige planten. Als ik dan toch naar een beurs ga, kom ik stevast met meer planten naar buiten dan vooraf gewenst. Het zou nog erger zijn, als ik met creditcard of pinpas zou kunnen betalen. Maar een beurs is meer dan alleen het kunnen kopen van plantjes. Het is een gelegenheid om te netwerken, oude bekenden te ontmoeten en kennis te maken met andere bezoekers.

Dit jaar ben ik op drie beurzen geweest: de open dag bij Ubink in Kudelstaart, de ELK in het Belgische Blankenberge en de beurs in het Oostenrijkse Eugendorf. Het concept is voor mij overal hetzelfde. Een aantal plantjes aanschaffen en ohaën met deze en gene. De Duitser zegt dat laatste iets eleganter: fachsimpeln. De open dag bij Ubink in combinatie met een beurs van enkele Succulenta-afdelingen is uniek. Je wordt stil als je de enorme cactus- en andere succulentenvelden in het kas-sencomplex ziet. Zegt opeens een bekende tegen me: heb je die paar disco's daar zien staan? Nee, dus op een holletje erheen, want anders zouden ze wel eens weg kunnen zijn. Treurig dat een van de organisatoren van het beursgedeelte onlangs is overleden.

De beurs in Eugendorf (niet ver van Salzburg) wordt sinds een aantal jaren georganiseerd door de Arbeitsgruppe Gymnocalycium. In die paar jaar is ze uitgegroeid tot een omvangrijke beurs. Ik was door Cactuskwekerij Lakerveld gevraagd te helpen in de verkoopstand. Dat heb ik gedaan. Het is weer een andere ervaring, achter de tafels te staan en maar te moeten zien wie er op je afstapt. Een aanrader en goed te combineren met een korte vakantie in de fraaie natuur aldaar of in Salzburg.

De ELK vind ik een must. Vijftig jaar geleden ontstaan als initiatief van drie cactusverenigingen als een conferentieweekende met ook mogelijkheid tot het aanschaffen van plantjes, is het thans uitgegroeid tot een place to be. Verkopers en liefhebbers uit heel Europa geven acte de présence. Een veelheid aan planten op (dit jaar) 600 strekkende meter aan tafels. Het begint eigenlijk al vrijdagmorgen vroeg op de parkeerplaats (sommigen kunnen gewoon niet wachten of zijn bang dat die ene bijzondere plant straks al verkocht is). Vrijdagmiddag, zaterdag en zondagmorgen is de beurs dan open. Daarnaast zijn er lezingen.

Dit alles natuurlijk niet ten nadele van alle andere beurzen in den lande die met inzet van soms maar enkele personen een wezenlijke bijdrage vormen in het uitbreiden van een ieders collectie.

Ja, en dan alvast een aankondiging. De Rubriek Redactioneel gaat verdwijnen. Op deze pagina komt de huidige achterzijde. Dat geeft de mogelijkheid ook op de achterkant een fraaie foto af te drukken.

Ik wens u alle plezier met uw hobby tijdens de "winterrust".

MAMMILLARIA HERRERAE:

DE KOGELTJES-KRANSCACTUS

Theo Heijnsdijk

Een paar, niet door Britton en Rose vermelde, kranscactusjes, maar die den laatsten tijd uit Mexico werden ingevoerd en in verzamelingen opgenomen, zijn de Kogeltjes-Kranscactus, (*Neomammillaria Herrerae*), keurige kleine, witte balletjes vormend, die naast elkander door uitstoeling ontstaan; en de Vlokkige-Kranscactus (*Neomammillaria Hahniana*), een ietwat plat kogelcactusje, met zijdeachtig-dunne, korte en lange, witte haren, die het plantje een bijzonder uiterlijk verleen.

Tot zover de tekst van A.J. van Laren in het Verkade-album "Cactussen" uit 1931. Zie de afbeelding.

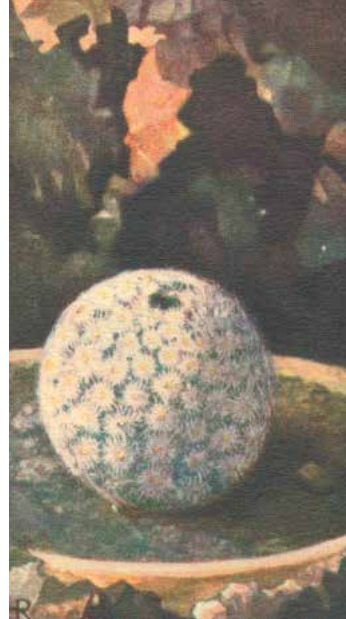
Dat *Mammillaria hahniana* en *M. herrerae* in het Verkade-album in één alinea genoemd worden, is niet toeval. Beide soorten zijn in de twintiger jaren van de vorige eeuw naar Europa geëxporteerd door de in Mexico verblijvende Ferdinand Schmolz. En beide zijn beschreven door Erich Werdermann. *M. hahniana* in april 1929 en *M. herrerae* eind 1931 (in het Notizblatt des Botanischen Gartens und Museums zu Berlin-Dahlem). Tegelijkertijd (november 1931) wijdde Werdermann er ook een artikel aan in het Monatsschrift der Deutschen Kakteen-Gesellschaft.

De beschrijving liet even op zich wachten omdat men er niet zeker van was dat het hier een nieuwe soort betrof en niet een variëteit van bijvoorbeeld *M. denudata*. Pas toen de plant in bloei kwam, was hier zekerheid over.

Intussen was de plant vanwege haar aantrekkelijke uiterlijk al redelijk verspreid geraakt over de verzamelingen in Europa. Zo kon het gebeuren dat Van Laren bij wijze van spreken *M. herrerae* al in het Verkade-album (ook uit 1931) vermeldde voordat

de plant beschreven was. In ons eigen 'Succulenta' wordt de soort pas in 1935 voor het eerst genoemd.

M. herrerae is vernoemd naar de Mexicaanse bioloog Alfonso Luis Herrera (1870-1942). Hij is onder meer de grondlegger van de botanische tuin van Chapultepec (een deel van Mexico-Stad) in 1922 en van de Mexico City Zoo (tegenwoordig Chapultepec Zoo) in 1923. Ook het botanisch instituut van de universiteit van Mexico is door hem opgericht.

Afb. 1: De bedoorning van *Mammillaria herrerae*

Afb. 2: Mammillaria herrerae in de cultuur in bloei

Afb. 3: Mammillaria albiflora in de cultuur in bloei

Het meest opvallend aan *M. herrerae* is het spierwitte uiterlijk. Dat wordt veroorzaakt door de ongeveer honderd randdoortjes (volgens sommige publicaties tot 125) van maximaal 5 mm lang waarmee de dicht op eenstaande areolen bezet zijn (zie afb.1). Als de plant dan ook nog in bloei komt, is het plaatje compleet. De 2 tot 3 cm brede roze bloemen contrasteren prachtig met het witte plantenlichaam (afb. 2).

Waar Schmoll de planten in de jaren twintig van de vorige eeuw vandaan gehaald heeft, is niet helemaal duidelijk. Pas in 1974 werd de plant opnieuw gevonden door Alfred Lau bij Vista Hermosa (tegenwoordig

Bella Vista del Rio) in de buurt van Cadereyta in de Mexicaanse staat Querétaro (veldnummer L 711). Daar groeit de plant volgens de opgave van Lau op hoogtes tussen 1300 en 1800 meter voornamelijk op open plaatsen tussen gras en kalkhoudend gesteente. Het is daar een waar cactusparadijs, want in deze omgeving groeien behalve *Echinocactus grusonii* ook *Ariocarpus kotschoubeyanus*, *Astrophytum ornatum*, *Echinocereus cinerascens*, *Ferocactus glaucescens*, *F. hystrix*, *Strombocactus disciformis*, *Thelocactus ehrenbergii*, *Mammillaria cadereytensis*, *M. compressa*, *M. elongata*, *M. perbella*, een coryphanthasoort en diverse opuntia's.

Tegelijk met *M. herrerae* heeft Werdermann in 1931 de wit bloeiende variëteit *albiflora* beschreven. Als ik het goed begrijp, had hij hiervan alleen een foto van een bloeiende plant ter beschikking, die hij uit Wenen toegestuurd gekregen had. De plant zelf zou Curt Backeberg via een zeker duo Schwarz & Georgi in 1930 uit Mexico toegezonden gekregen hebben. Werdermann merkt zelf al op dat deze plant misschien wel als aparte soort beschouwd dient te worden en dat mede daarom voor de

benaming ‘albiflora’ gekozen is. Die naam kwam in het geslacht *Mammillaria* nog niet voor en zo zou het simpel zijn om *M. herrerae* var. *albiflora* tot soort te verheffen. Voorwaar een vooruitziende blik. In 1937 maakte Backeberg er inderdaad *Mammillaria albiflora* van.

Behalve dat de bloemen van *M. albiflora* wit zijn (afb. 3) tegenover de roze bloemen van *M. herrerae* zijn ze ook wat groter (3,5 cm lang en breed) en hebben ze ook duidelijk een langere bloembuis. *M. albiflora* groeit ook meer langgerekt (‘sigaretvormig’ zegt Backeberg) en ontwikkelt een knolvormige wortel, waarbij het onderste deel van het plantlichaam de doorns verliest en de indruk van een gladde penwortel geeft. Er blijft dan slechts een kleine witte kop over (zegt Backeberg weer; in de cultuur blijven ook bij oudere planten wel doortjes aanwezig). Het aantal doortjes per areool is ook minder groot (Backeberg blijft vaag en schrijft “meer dan 30”; andere publicaties houden het op 60 tot 80). *M. albiflora* zou ook niet spruiten terwijl *M. herrerae* juist door spruiten leuke clustertjes vormt.

Maar lang niet alle planten houden zich aan deze regels. Bij *M. albiflora* zijn de vruchtjes

Afb. 4: Mammillaria albiflora in de natuur in bloei.

foto Wim Alsemgeest

Afb. 5: Het fotograferen van Mammillaria albiflora in de natuur. Van links naar rechts: Rite Laporte, Wim Alsemgeest, Bertus Spee en Raymond Laporte

foto Witold Hoffman

gedeeltelijk ingebed in het plantenlichaam en om de zaden te winnen moet je ze met een puntig voorwerp er uit zien te pulken. Bij *M. herrerae* zijn de bleekwitte vruchtjes niet in de plant ingebed. Al groeiend drukken ze de doortjes zo ver opzij dat ze er met de bovenkant een beetje doorheen komen. Je kunt de vrucht met zaden en al als bolletje tussen de doorns door naar buiten trekken.

Afb. 6: Mammillaria humboldtii

Afb. 7: Bovenaanzicht van Mammillaria sanchez-mejoradae

Het groeigebied van *M. albiflora* ligt, volgens de boeken, ten zuiden van Pozos in de staat Guanajuato, ongeveer 100 km verwijderd van het groeigebied van *M. herrerae*. Daar groeit zij op 2150 tot 2200 meter hoogte. Andere succulenten die daar groeien: *Agave atrovirens*,

A. gilbeyi, *Coryphantha erecta*, *Stenocactus ochoterenanus*, *Ferocactus crassiharmatus*, *Mammillaria perbella*, *M. sempervivi*, *Neolloydia conoidea*, *Opuntia imbricata*, *O. neochrysacantha* en *O. tunicata*. Met uitzondering van *M. perbella* komt geen enkele van deze planten ook voor op de groeiplaats van *M. herrerae*.

Afb. 4, een foto van Wim Alsemgeest, toont een bloeiend exemplaar 20 km ten zuiden van San Luis de la Paz, Guanajuato, op licht glooiend kalkachtig terrein. Duidelijk is te zien dat de plant veel compacter is dan de cultuurplant van afb. 3.

Hoe deze groeiplaats eruitziet is te zien in afb. 5. In niet bloeiende toestand zijn de plantjes moeilijk te vinden. Fotograferen in de felle zon valt ook niet mee, maar gelukkig heb je dan nog een hoed om wat schaduw te werpen.

Volgens de indeling van het geslacht *Mammillaria* door Lüthy (1995) behoren *M. herrerae* en *M. albiflora* tot het ondergeslacht *Phellosperma*, daarbinnen tot de sectie *Krainzia* en daarbinnen weer tot de serie *Herrerae*. Kenmerkend voor deze serie zijn kleine tuberkels, een

groot aantal witte, stervormig uitstaande randdoortjes en het ontbreken van middendoorns. Verder zijn de bloemen groot in verhouding tot het plantenlichaam. De stijl is lichtjes naar één kant gebogen en de groene stempel is bolvormig. De vruchtjes zijn niet vlezig en min of meer in de plant verzonken. Tot slot, ze groeien steeds op kleine locaties in kalkhoudende grond in Oost-Mexico, van Querétaro tot Coahuila. Dit alles volgens Lüthy. Naast de genoemde twee soorten behoren ook *M. humboldtii* (afb. 6), de in 1992 beschreven *M. sanchez-mejoradae* (afb. 7 en afb. 8) en *M. luethyi* (afb. 9) tot deze serie. Wel opmerkelijk dat *M. humboldtii* en *M. sanchez-mejoradae* tamelijk kleine bloemen hebben. Grappig bij *M. luethyi* is dat de plant in 1996 als nieuwe soort beschreven is, maar reeds in 1952 door de Amerikaanse botanicus en hoogleraar Norman Boke ontdekt bleek te zijn in.....een 1-ponds koffieblik in het Crosby hotel in Ciudad Acuña (in het uiterste noorden van Coahuila). Hij fotografeerde de plant en deed pogingen om de plant gedetermineerd te krijgen. Maar dat liep op niets uit. Tot Jonas Lüthy en George Hinton in mei 1996 de natuurlijke groeiplaats in Coahuila wisten te vinden.

Een goed gekweekte *Mammillaria herrerae* is een lust voor het oog en daarmee een begerenswaardige soort, die je desondanks vrij weinig ziet bij de liefhebbers. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de lastige cultuur van de soort. Pilbeam rangschikt de soort onder de categorie "top-shelf treatment", vrij vertaald: bovenste-plank-behandeling. Dat betekent niet dat de plant vertroeteld moet worden maar dat deze boven in de kas volop aan zon en warmte blootgesteld dient te worden om het gedrongen spierwitte uiterlijk te verkrijgen en te behouden. Daarbij adviseert hij een substraat met stukjes kalk, waarbij de pH neutraal tot licht alkalisch behoort te zijn. Te veel water is funest. Enten

kan natuurlijk ook, maar dan worden de planten veel groter en ze verliezen hun compacte aanzien. Gelukkig is de plant niet koudegevoelig. Temperaturen tot -5 °C zouden volgens de literatuur verdragen worden. Tijdens de winterrust kunnen de planten behoorlijk krimpen, waardoor de hoogte wel met 25% kan afnemen.

Vermeerdering kan het best door te zaaien. Zaad is goed verkrijgbaar bij de bekende leveranciers.

Op de IUCN 'redlist' heeft *M. herrerae* de status 'critically endangered'. Dat is het stadium vóór 'extinct in the wild' (uitgestorven in de natuur). Deze status is toegekend vanwege het voor zover bekend extreem kleine groeigebied. Volgens de update van de 'Red List' uit 2013 is er één populatie met een oppervlakte van 0,87 km². Het hele verspreidingsgebied is hooguit 3,4 km². Het aantal planten is door illegaal verzamelen voortdurend afgenomen. Een nabijgelegen commerciële cactuskwekerij zou de groeiplaats bijna gestript hebben en kinderen uit de buurt verzamelen planten die ze aan bezoekers (vermoedelijk cactusliefhebbers) proberen te verkopen. In de laatste twintig jaar, zo ongeveer drie generaties, is het aantal exemplaren met 95% afgenomen. De regionale botanische instelling is een behoudsproject begonnen. Er worden populatiestudies gedaan en via weefselkweek probeert men diverse genetische lijnen op te kweken om, naar ik vermoed, later weer plantmateriaal uit te zetten in de natuur. Overigens liggen de hoogtes volgens de IUCN 'redlist' tussen 1800 en 2050 meter. Een tikje hoger dus dan volgens andere vermeldingen. Wolter ten Hoeve is meerdere keren op bovengenoemde locatie geweest. Hij zag er in 2002 een plantje. In eerdere en latere jaren geen enkele. Hij meldt ook dat er enkele jaren geleden een andere populatie aangetroffen is welke ten noorden van de huidige locatie ligt en waar het aantal

Afb. 8: Detailopname van de bedoorning van *Mammillaria sanchez-mejoradae*

Afb. 9: *Mammillaria luethyi*
foto's van de schrijver

planten (nu nog) beduidend hoger ligt dan op de huidige locatie.

Met *M. albiflora* is het ietwat beter gesteld. Ook deze soort heeft de status "critically endangered". Het groeigebied in de staat Guanajuato op ongeveer 2000 meter hoogte omvat niet meer dan 5 km². Hier wordt geschat dat de populatie in de laatste twintig jaar met 50% is afgenomen en ook hier komt dat door illegaal verzamelen. Met steun van de Engelse cactusvereniging, the British Cactus and Succulent Society, is een deel van het gebied afgesloten met een hek maar dat was al spoedig verbroken en er is nog steeds toegang mogelijk.

Volter ten Hoeve heeft de soort niet alleen ten zuiden maar ook ten oosten van Pozos op meerdere locaties aangetroffen. Altijd in zeer beperkte aantallen en altijd op heel licht glooiende, kalkachtige ondergrond. De afstand tussen de uiterste locaties was ongeveer 15 km. Het lijkt er dus op dat het groeigebied aanerkelijk groter is dan de hierboven genoemde 5 km²

Hoe dan ook, het is triest om keer op keer te ontdekken dat de hebzucht van plantenliefhebbers leidt tot vernietiging van de natuur.

Literatuur:

- Backeberg, C (1937). Blätter für Kakteenforschung, 1337-2.
- Laren, A.J. van (1931). Cactussen, Verkade's fabrieken N.V.
- Lüthy, J.M. (1995). Taxonomische Untersuchung der Gattung *Mammillaria* Haw: 138-145.
- Lüthy, J.M. & Hinton, G.S. (1998). The discovery of *Mammillaria luethyi*, *British Cactus & Succulent Journal* 16 (1): 39-42.
- Pilbeam, J. (1999). *Mammillaria*, *The Cactusfile Handbook* 6: 136.
- Reppenhagen, W. (1991). Die Gattung *Mammillaria* 1: 322-324.
- Werdermann, E. (1931). *Monatsschrift der Deutschen Kakteen-Gesellschaft* 3 (11): 247-248.
- Werdermann, E. (1931). *Notizblatt des Botanischen Gartens und Museums zu Berlin-Dahlem* 11:27

Maasdijk 11
6629 KD Appeltern
th.heijnsdijk@gmail.com

VOOR HET VOETLICHT

Bertus Spee

Monadenium ritchiei subsp. nymabensis

Het moederland van deze planten is Kenia. Ze spruiten vanaf de basis met tot 40 cm lange stengels. Aan de top van de stengels ontstaan vrij ronde bladeren van 3 cm, die weer spoedig afvallen.

De bloeitijd valt in juli-augustus. Ze groeien goed in een mineraalrijk, goed doorlatend substraat en verlangen een heel matige watergift.

In de winter houden we ze boven 15 °C, plaatsen ze dan op een lichte plaats en geven dan ook af en toe wat water.

Vermeerderen kan door zaaien, en ook stekken gaat prima. Wel oppassen met het melksap. Dit is net als bij euphorbia's giftig en irriterend.

Het geslacht *Monadenium* telt meer dan twintig soorten.

Pachypodium brevicaule

Groeit van nature in het centrale gedeelte van Madagaskar op rotsachtige heuvels tot op 2000 m hoogte. Ze kunnen bij uitzondering wel een meter in doorsnede bereiken. De kortgesteelde, gele bloemen verschijnen vroeg in de zomer.

Deze planten zijn redelijk goed uit zaad te kweken, maar best wel moeilijk op eigen wortel te houden. Derhalve worden ze meestal geënt op *Pachypodium lamerei*, een sterke en snelgroeiende soort.

We planten ze in een doorlatend mineraalrijk substraat en geven tijdens de groei om de twee weken matig water. In de winter houden we ze boven de 15 °C, bv. in de huiskamer voor een raam op het zuiden; we kunnen ze dan wat vochtig houden zodat ze hun blad niet verliezen.

Mammillaria guelzowiana

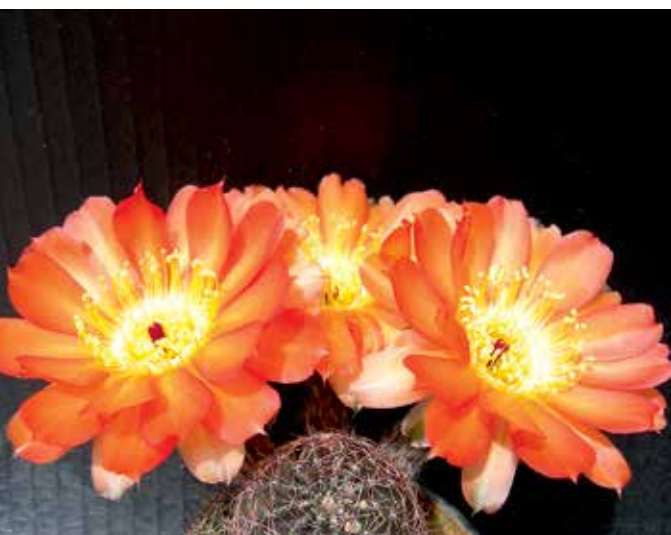
Deze planten hebben de grootste bloemen van het hele geslacht. We vinden ze langs de Rio Nazas in de Mexicaanse staat Durango, op een zandsteenachtige ondergrond tussen de 1300 en 1700 m.

In cultuur verlangen ze een doorlatend, grof mineraalrijk grondmengsel, bij voorkeur in een terracotta schaal, en op een zonnige plaats. Water geven we met mate. Tijdens de zomer kunnen ze meerdere malen bloeien als het flink warm weer is.

Vermeerderen gaat prima door zaaien. Ze groeien goed op eigen wortel. Ook stekken is mogelijk als

ze op oudere leeftijd clusters gaan vormen. Tijdens de winterrust houden we ze droog en licht bij een minimumtemperatuur van 6 °C.

We komen deze soort ook nog wel tegen onder de naam *Krainzia guelzowiana*.

Lobivia haematantha

Deze planten vinden we in het noorden van Argentinië tot op 3000 m hoogte. Ze zijn nogal variabel en daarom zijn vele variëteiten beschreven. De grote bloemen verschijnen in het voorjaar; ze kunnen meerdere malen per jaar bloeien.

Ze groeien goed in een doorlatend grondmengsel met ook wat humus en kunnen tijdens de groei best wat water hebben. Vermeerderen gaat goed door te zaaien. Ze doen het uitstekend op eigen wortel.

Soms willen deze planten ook spruiten; er kan dan ook van

gestekt worden. In de zomer kunnen ze ook prima buiten gekweekt worden op een flink zonnige plaats. De bedoorning wordt dan veel mooier. Tijdens de winterrust houden we ze droog. Ze verdragen een minimumtemperatuur tot 0 °C.

Diepeneestraat 4
4454 BJ Borssele.
speedybert@zeelandnet.nl

EERHERSTEL VOOR EEN GESLACHT

Aat van Uijen

Veel plantengeslachten zijn vernoemd naar een persoon, vaak een botanicus van naam. Het is dan voor de vernoemde een beetje sneu als het geslacht later tot synoniem wordt verklaard. Dat is bijvoorbeeld gebeurd met *Buiningia*, genoemd naar een verdienstelijke vroegere voorzitter van *Succulenta*. Ook het geslacht *Lymanbensonia* was zo'n lot bescho- ren, tot het recent in ere is hersteld en nu groter is dan ooit.

Tot de excentriekere cactussoorten behoren de epifytische cactussen. Het lijkt nogal bijzonder dat planten die in woestijnachtige gebieden groeien, evolueren tot oerwoudbewoners. We moeten echter bedenken dat ook de oerwouden droge perioden kennen en dat hoog in de

bomen, waar de epifyten op stammen en takken groeien, bijna woestijnachtige omstandigheden kunnen heersen en regenwater snel van de boom omlaag stroomt.

Tot voor kort werd aangenomen dat een epifytische levenswijze bij cactussen

Afb. 1: *Lepismium cruciforme*

Afb. 2: *Lepismium houlettianum*

Afb. 3: *Lepismium houlettianum*

Afb. 5: *Lepismium lumbricoides* LB 566

Afb. 4: *Lepismium lumbricoides* LB 566

Afb. 6: *Lepismium warmingianum*

zich langs twee evolutionaire lijnen heeft ontwikkeld. Er is een noordelijke groep, die een flink aantal geslachten omvat, namelijk *Aporocactus*, *Heliocereus*, *Nopalxochia*, *Disocactus*, *Epiphyllum*, *Hylocereus*, *Pseudorhipsalis*, *Selenicereus*, *Strophocactus* en *Weberocereus*. (De eerste drie worden door veel deskundigen tot *Disocactus* gerekend). Deze groep is verspreid van Mexico tot aan Colombia en het Caribisch gebied. Een aantal van deze

geslachten heeft ook enkele soorten in Zuid-Amerika, tot in het Amazonegebied en tot aan Paraguay, maar het ontstaansgebied van de groep heeft Midden-Amerika als centrum.

De zuidelijk groep, de rhipsalisachtigen, is gecentreerd in Zuid-Amerika, in een gebied dat loopt van de lagere hellingen van de Andes tot aan het Atlantisch regenwoud aan de kust van Brazilië. *Rhipsalis* heeft het grootste verspreidingsgebied. De meeste

Afb. 7: *Lepismium warmingianum*

Afb. 8: *Lymanbensonia brevispina* ISI 1351

Afb. 9: *Pfeiffera asuntapatense* Kessler 9800

Afb. 10: *Pfeiffera boliviana*

soorten hiervan komen voor in de Braziliaanse staten Rio de Janeiro, São Paulo, Espírito Santo, Paraná en Santa Catarina. Ook Bolivia en Peru kennen een aantal soorten, terwijl een klein aantal in Zuid-Ecuador en Noord-Argentinië is te vinden. Eén soort, *R. baccifera*, heeft zich verspreid tot Florida, Afrika en Sri Lanka.

Twee andere geslachten van de zuidelijke groep, t.w. *Hatiora* en *Schlumbergera*, hebben een relatief

klein verspreidingsgebied in het oosten van Brazilië. Het vierde geslacht van de zuidelijke groep, *Lepismium*, komt voor in een gebied dat ruwweg het midden van Zuid-Amerika omvat, met Bolivia als centrum.

Lepismium

Om *Lepismium* is heel wat getouwtrek geweest. Deze planten hebben min of meer hetzelfde uiterlijk als rhipsalissen en wat nu eigenlijk de verschilpunten

Afb. 11: Pfeiffera miyagawae ISI 91-18

zijn, is niet altijd duidelijk geweest. De bekendste soorten zijn *L. cruciforme* en *L. houletianum*. Backeberg (1959), die veel soorten beschreef maar wiens opvattingen inmiddels sterk verouderd zijn, rekende alle rhipsalisachtigen met een sterk tot enigszins verzonken ovarium (waardoor de bloemknop vaak door de opperhuid heen barst) tot *Lepismium*, maar die opvatting bleek niet te handhaven te zijn. De meeste van deze soorten worden nu tot *Rhipsalis* gerekend.

Een tijdlang werden enkele soorten die duidelijk uit de rhipsalis-boot vielen, in het geslacht *Acanthorhipsalis* gestopt, opgesteld door Britton en Rose in hun bekende vierdelige werk uit 1923. Dit waren *A. micrantha*, *A. crenata* en *A. monacantha*. Deze wijken af door hun grotere bloemen, die fel gekleurd zijn, in tegenstelling tot rhipsalisbloemen die witachtig zijn. De acanthorhipsalissen hebben hun verspreidingsgebied in Bolivia, Oost-Peru en Noord-Argentinië. Later werden ook andere soorten, ook Braziliaanse, hierbij ondergebracht.

Daarnaast was er nog het geslacht

Pfeiffera, dat in de 19de eeuw werd beschreven met slechts één soort, die we nu kennen als *Pfeiffera ianthothele*, uit Bolivia. Ook werd door Kimnach (1984) het geslacht *Lymanbensonia* afgesplitst. De reden daarvoor was dat de bloemen een wat langere buis hebben. Het was een monotypisch geslacht, wat dus wil zeggen dat het maar één soort bevatte. Dit was *Lymanbensonia micrantha* (voordien *Acanthorhipsalis micrantha*). Het geslacht werd genoemd naar de beroemde Amerikaanse cactusonderzoeker Lyman Benson, die een prachtig boek (1982) over de cactussen van de Verenigde Staten schreef – een heel ander gebied dus dan de Boliviaanse Yunga's.

Vervolgens waren er weer 'deskundigen' die allerlei soorten in *Pfeiffera* en *Acanthorhipsalis* stopten, zonder daar steekhoudende argumenten voor te hebben. Zo was het dus in de jaren tachtig een rommeltje in de systematiek van de Zuid-Amerikaanse epifytische cactussen. Er werd dan ook besloten hier enige orde in te scheppen. Barthlott (1987)

Afb. 12: Pfeiffera paranganiensis

deelde een aantal duidelijk niet bij *Rhipsalis* horende soorten bij *Lepismium* in en met het in 1995 verschenen overzicht van Barthlott en Taylor was dit de algemene zienswijze geworden. *Lepismium* werd hiermee een geslacht met soorten die nogal van *Rhipsalis* afweken – maar helaas ook van elkaar. Zo zaten er soorten met driehoekige leden en soorten met platte leden bij, soorten met grote felgekleurde bloemen naast enkele met kleinere witachtige bloemen, soorten met een hoekig dan wel een rond ovarium en allerlei kleuren vruchten, al dan niet bedoornd. Een verzamelgeslacht dus, waar nauwelijks een sluitende omschrijving aan te hangen was. Toch legden de meeste deskundigen zich hierbij neer, omdat er niets beters te bedenken was.

DNA-onderzoek

De toepassing van DNA-technieken maakte de zaken echter weer anders. Veel verwantschappen en stambomen zijn al door DNA-onderzoek verduidelijkt, ook in de cactusfamilie.

DNA-onderzoek is behoorlijk technisch, maar in het kort komt het erop neer dat men niet het hele DNA bestudeert, maar slechts kleine stukjes ervan. Deze zogeheten markers horen bij bepaalde genen en hun varianten, dus als de markers van twee planten verschillen, hebben ze verschillende genvarianten en horen ze dus mogelijk tot verschillende taxonomische groepen. Dat kunnen bijvoorbeeld soorten of geslachten zijn, maar ook families of ordes. Het ontrafelen van de stamboom op soortniveau is echter meestal het moeilijkst.

Een belangrijk onderzoek op dit gebied was dat van Nyffeler (2002). Wat betreft de soorten waar het hier om gaat, vond hij een groep die duidelijk afweek van de andere epifytisch groeiende cactussen. Hiertoe behoorde *Pfeiffera ianthothele* en daar deze de typesoort van het geslacht is, werd geconcludeerd dat het oude geslacht *Pfeiffera* nieuw leven moest worden ingeblazen en zelfs uitgebreid. Dit leidde tot de opvatting van *Pfeiffera* zoals die te vinden is in het cactuslexicon van Hunt (2006). Hierin

Afb. 13: Pfeiffera paranganiensis

omvat *Lepismium* de soorten *L. cruciforme*, *L. houlettianum*, *L. incachacatum*, *L. lorentzianum*, *L. lumbricoides* en *L. warmingianum*, en bestaat *Pfeiffera* uit de soorten *P. asuntapatensis*, *P. boliviana*, *P. brevispina*, *P. crenata*, *P. ianthothele*, *P. micrantha*, *P. miyagawae*, *P. monacantha* en *P. paranganiensis*.

Het DNA van dit vernieuwde *Pfeiffera* werd verder onderzocht door Korotkova (Korotkova, Zabel, Quandt en Barthlott 2010) en dat leidde tot verrassende

resultaten. Zij vonden dat dit geslacht uit twee afstammingslijnen bestaat. De ene bevat de typesoort, *Pfeiffera ianthothele*, en *P. asuntapatensis*, *P. boliviana*, *P. miyagawae*, *P. monacantha* en *P. paranganiensis*. De andere lijn bevat *P. brevispina*, *P. crenata*, *P. micrantha* en bovendien een *Lepismium*, namelijk *L. incachacatum*. Hierdoor is het nodig om het geslacht op te splitsen, omdat geslachten monofyletisch dienen te zijn, dat wil zeggen dat ze één gemeenschappelijke voorouder hebben. Als een geslacht meerdere afstammingslijnen, dus meerdere voorouders, blijkt te hebben, heet het polyfyletisch en moet het

worden opgesplitst.

Tot de soorten die van *Pfeiffera* moesten worden afgescheiden, behoort *P. micrantha*. Nu was dit de typesoort van het vroeger opgestelde en inmiddels ongelidig verklaarde geslacht *Lymanbensonia*. Het afgesplitste geslacht kreeg dus deze oude naam, met als gevolg dat er een nieuw geslacht *Lymanbensonia* uit de as is herrezen en dat het niet meer slechts één soort bevat, maar wel vier.

Deze moderne indeling van de hier

Soort	Eerst beschreven als	Huidige naam in	Andere namen	Verspreidingsgebied
Lepismium cruciforme	Cactus 1825	1838	Cereus, Rhipsalis, Hariota	Groot deel van Brazilië, Paraguay, Noord-Argentinië
Lepismium floribundum	Lepismium 2007			Brazilië, Porto Alegre
Lepismium houlettianum	Rhipsalis 1858	1987	Hariota, Acanthorhipsalis	Groot deel van Brazilië, Noord-Argentinië
Lepismium houlettianum var. regnellii	Rhipsalis 1890	1994		Rio de Janeiro, Minas Gerais
Lepismium lorentzianum	Rhipsalis 1879	1987		Noord-Argentinië, Bolivia
Lepismium lumbricoides	Cereus 1839	1987	Rhipsalis, Hariota	Zuid-Brazilië, Uruguay, Noord-Argentinië
Lepismium lumbricoides var. aculeatum	Rhipsalis 1892	1995		Noord-Argentinië
Lepismium warmingianum	Rhipsalis 1890	1987		Groot deel van Brazilië, Oost-Paraguay, Noord-Argentinië
Lymanbensonia brevispina	Lepismium 1987	2010	Acanthorhipsalis, Rhipsalis, Pfeiffera	Amazone-gebied van Peru, Zuid-Ecuador
Lymanbensonia crenata	Hariota 1891	2002	Acanthorhipsalis, Rhipsalis, Lepismium, Pfeiffera	Bolivia: bergregenvoud van de Yungas in La Paz en Cochabamba
Lymanbensonia incachacana	Rhipsalis 1952	2010	Acanthorhipsalis, Lepismium	Bolivia: bergregenvoud van de Yungas in La Paz en Cochabamba
Lymanbensonia micrantha	Cereus 1913	1984	Acanthorhipsalis, Rhipsalis, Lepismium, Pfeiffera	Zuidoost Peru: Sandia
Pfeiffera asuntapatense	Lepismium 2002	2005		Bolivia: dept. La Paz
Pfeiffera boliviana	Hariota 1893	2002	Rhipsalis, Lepismium	Bolivia: bergregenvoud van de Yungas in La Paz, Cochabamba en Santa Cruz
Pfeiffera ianthothele	Cereus 1839	1898	Rhipsalis, Hariota, Lepismium	Bolivia, Noord-Argentinië
Pfeiffera miyagawae	Pfeiffera 1987	1987	Lepismium, Rhipsalis	Bolivia: dept. La Paz
Pfeiffera monacantha	Rhipsalis 1897	1994	Hariota, Acanthorhipsalis, Lepismium	Bolivia, Noord-Argentinië
Pfeiffera monacantha var. kimnachii	Rhipsalis 1995	2005	Acanthorhipsalis, Lepismium	Bolivia: dept. Cochabamba
Pfeiffera paranganiensis	Acanthorhipsalis 1952	1994	Rhipsalis, Lepismium	Bolivia: bergregenvoud van de Yungas in La Paz en Cochabamba

besproken planten wordt weergegeven in bijgaande tabel.

Evolutie

De onderzoeksgroep van Barthlott en Korotkova hield zich niet alleen bezig met het opsplitsen van geslachten. Ze bekeken ook de evolutie van de epifytische cactussen in grotere lijnen. Er werd geconcludeerd dat een epifytische groeiwijze niet slechts twee keer, maar wel vier keer in de evolutie is opgetreden. Ten eerste is er de al vermelde noordelijke lijn, waaruit onder andere de epiphyllums voortkwamen, en ten tweede de lijn in het oosten van Zuid-Amerika, wat de groep met *Rhipsalis*, *Lepismium*, *Hattoria*, *Rhipsalidopsis* en *Schlumbergera* opleverde. In Bolivia en Argentinië ontwikkelde zich de derde lijn, waaruit *Pfeiffera* is ontstaan, en de vierde lijn, in Peru en Bolivia, bracht *Lymanbensonia* voort.

Hoe deze evolutielijnen zich tot elkaar verhouden, is nog niet duidelijk, maar er zijn vermoedens dat *Lymanbensonia* wel eens verwant zou kunnen zijn aan *Calymmanthium* en *Copiapoa*. Interessante ontwikkelingen dus.

Literatuur

- Backeberg, C. (1959). Die Cactaceae band II: 682.
- Benson, L. (1982). The Cacti of the United States and Canada. Stanford University Press, Stanford, Cal.
- Britton, N.L. en J.N. Rose (1923). The Cactaceae IV: 211.
- Barthlott, W. (1987). New names in Rhipsalidinae (Cactaceae). *Bradleya* 5: 97-100.
- Barthlott, W. & N.P. Taylor (1995). Notes towards a monograph of Rhipsalideae (Cactaceae) - *Bradleya* 13: 43-79.
- Hunt, D. (2006). The New Cactus Lexicon - dh books, Milborne Port, England.
- Kimnach, M. (1984). *Lymanbensonia*, a new genus in Cactaceae. *CSJ (USA)* 56 (3): 100-101.

Korotkova N., L. Zabel, D. Quandt en W. Barthlott (2010). A phylogenetic analysis of Pfeiffera and the reinstatement of *Lymanbensonia* as an independently evolved lineage of epiphytic Cactaceae within a new tribe Lymanbensonieae. *Willdenowia* 40: 151-172.

Nyffeler, R. (2002). Phylogenetic relationships in the cactus family (Cactaceae) based on evidence from trnk/matk and trnl-trnf sequences. *American Journal of Botany* 89(2): 312-326.

OP BEZOEK BIJ . . . GERT UBINK

Henk Viscaal

De open dag bij Ubink ligt de meesten van ons nog vers in het geheugen. Het is een jaarlijks weerkerend festijn voor alle bezoekers, of deze nu lid zijn van Succulenta of niet.

Er zat voor de Ubinks een feestelijk tintje aan het gebeuren, want dit jaar was het voor de 25^e keer dat de open dag georganiseerd werd. Samen met een aantal afdelingen werd weer een bijzonder spektakel georganiseerd waar liefhebbers hun hart op konden halen.

Zowel de plantenbeurs alsook de opengestelde kassen deed het hart van menig plantenliefhebber sneller kloppen, en iedereen ging wel met een of meerdere aanwinsten naar huis. We kunnen rustig stellen dat de open dag een promotie voor de hobby is die zijn weerga niet kent.

Gert komt uit een gezin met vijf kinderen; en werd op 6 juli 1963 als oudste zoon geboren. Hij bezocht na de lagere school de Mavo en ging vervolgens naar de Rijks Middelbare Tuinbouwschool. Alle scholen heeft hij natuurlijk met goed gevolg doorlopen. Daarnaast heeft hij verschillende bijscholingscursussen gevolgd. In 1986 trouwde hij met Joke en na verloop van tijd werden respectievelijk Hanneke, Bas en Sandra geboren.

Gert heeft altijd bij het bedrijf gewoond, zowel als kind, alsook toen hij met Joke getrouwd was. Dat allemaal in de ouderlijke woning. Gerard en Ria, de ouders van Gert, verhuisden na het huwelijk van Gert en Joke, met hun vier andere kinderen naar de naastgelegen woning. Sinds enige jaren woont Gert nu op steenworp afstand van het kas-sencomplex aan het, zeer toepasselijk in dit geval, Cactuslaantje.

Samen met zijn broers John en Edwin leidt Gert een uniek cactusbedrijf dat zijn weerga niet kent.

Dit alles begon in 1927 met zijn ooms Anton en Gerrit in een 200 m² grote kas. Hierin werden uitsluitend succulenten gekweekt die gestekt konden worden. Eind jaren 60 begon Gerard, zijn vader, met het zaaien van cactussen. De zaden betrok hij van Bonefaas en Bongaards.

Dit was ook de tijd dat ik kennismakte met het bedrijf en een van de dingen die mij nog steeds zijn bijgebleven, is de verzameling cactussen in het stookhok. Dit waren

Afb. 1: Indrukwekkende exemplaren van Ferocactus stainesii

Afb. 2: Gert tussen de planten van de privéverzameling

de planten van Gert. De liefde voor de planten zat er toen al in.

Het zaaien vergrootte de mogelijkheden en het bedrijf groeide. In de beginjaren dat ik bij het bedrijf kwam werden er in de enige kas die nu nog is overgebleven, rozen gekweekt. Deze kas maakt nu deel uit van een bedrijf dat gestaag groeit. Interessanter voor mij was natuurlijk de houten kas waar de cactussen en vetplanten gehuisvest waren.

Doordat Gert binnen het bedrijf de afdeling Verkoop voor zijn rekening nam wordt hij door bijna iedereen gezien als de baas van het bedrijf. Niet helemaal waar. Met zijn beide broers runt hij het bedrijf, waarbij ieder een specifiek onderdeel binnen het bedrijf voor zijn rekening neemt. Dit is een heel goede formule, want een bedrijf van deze afmetingen kan niet door één man gerund worden.

Zo is de werkverdeling: John teelt en is verantwoordelijk voor techniek, Edwin doet de teeltplanning en Gert heeft,

zoals al genoemd, de verantwoording voor de verkoop.

Om steeds weer aanvulling op het assortiment te krijgen wordt door Gert veel gereisd. Een aantal van die reizen heb ik mee mogen maken.

Van een van de reizen, via Zuid-Frankrijk naar Rome en terug, staat me een bezoek aan het kassencomplex van Jean Arneodo nog steeds bij. Na het assortiment planten bekeken te hebben, werd er gevraagd of we de privéverzameling nog wilden zien. Oplopend tegen een helling was er onder een tiental kappen in de volle grond een schitterende verzameling planten uitgeplant.

Gert stond in de deuropening en kon alleen nog maar uitbrengen: "Wat is dat mooi."

Gewone planten, niets bijzonder, maar op een manier bij elkaar gezet dat je er stil van werd. Dat waren we dan ook.

Op Tenerife werkt het bedrijf samen met "Canary Cactus". Hier worden veel planten gekocht en omdat Gert daar dan toch moet zijn, worden meteen bij

Afb. 3: Een verscheidenheid aan peperomia's

diverse lokale kwekers ook andere succulenten gekocht.

Als laatste uitbreiding is op Tenerife een bedrijf opgekocht waar oorspronkelijk geraniums gestekt werden. Dit bedrijf heeft een oppervlakte van 150.000 m². Zeg maar zo'n 200 voetbalvelden.

Ieder jaar houdt Gert een lezing voor onze afdeling (Succulenta afd. Achterhoek). Meestal zoeken we dan samen een onderwerp uit en maak ik de foto's. Op de avond zelf ziet Gert deze foto's dan voor het eerst. En rasverteller als hij is weet hij keer op keer de zaal aan zich te binden met boeiende verhalen over de planten die we allemaal zo mooi vinden.

Mooie planten kun je volgens Gert op twee manieren bekijken. De eerste is natuurlijk een commerciële. Daarnaast kijkt Gert ook naar het fraaie uiterlijk van de plant. Zo kan hij erg genieten van de schoonheid van de Astrophytum-groep. Maar ook echinopsis-hybriden met fraai gekleurde bloemen hebben zijn interesse.

Afb. 4: De nieuwe afdelingen zijn volledig geautomatiseerd

Wanneer hij de pet van liefhebber op heeft, kijkt hij naar vorm, kleur, bedooring en gezondheid van de planten. Binnen dat geheel heeft hij zijn voorkeuren. Gert is beslist geen verzamelaar. Als voorbeeld noemt hij de postzegelhobby: "Ik verzamel zegels die ik mooi vind en ik probeer niet een serie compleet te krijgen".

Aanvulling op de collectie met een totaal andere succulent kan een verzameling alleen maar aantrekkelijker maken.

Een verzameling etiketten is beslist niet aan hem besteed.

Ook valt op dat hij een grote naamskennis heeft van cactussen en vetplanten, waaruit je op kunt maken dat hij wel degelijk een liefhebber van planten in het algemeen is.

Foto's: Henk Viscaal

**Brinklaan 31
7261 JH Ruurlo**

CYLINDROPUNTIA ACANTHOCARPA IN ARIZONA

Peter A. Mansfeld

Afb. 1: Yucca brevifolia

Op zoek naar cactussen trok ik samen met een cactusvriend uit Berlijn in april 2014 door de Amerikaanse staat Arizona. Alhoewel de maand april zonder twijfel het juiste moment in het jaar is om de meeste in deze staat voorkomende cactussen in bloei te zien, was het toch meer toeval dat we in deze maand op reis gingen. Het vertrekpunt van onze tochten was ons hotel in Phoenix en met een goede terreinauto maakten we van hieruit dagtochten in de Sonora Desert. Behalve de voor Arizona typische saguaro's (*Carnegiea gigantea*), enkele nauwelijks van elkaar te onderscheiden echinocereussoorten en *Stenocereus thurberi* kan men hier soorten vinden uit de geslachten *Ferocactus*, *Mammillaria*, *Echinomastus* en vooral

Afb. 2: Cyllindropuntia acanthocarpa var. acanthocarpa

Cylindropuntia. Uit dit laatste geslacht komen in Arizona de soorten *C. bigelovii* en *C. fulgida* voor, maar blijkbaar ook zeer vaak *C. acanthocarpa*. Deze uiterst interessante soort schijnt maar weinig in onze verzamelingen aanwezig te zijn en staat ook in het lijstje van geliefde soorten niet bepaald in de top tien. Daarenboven, wie wil een ruime plek in zijn kas afstaan aan deze planten die hele struiken vormen? We hebben toch allemaal een plaatstekort in onze kas.

Cylindropuntia acanthocarpa is al zeer lang bekend. Ze werd in 1856 door G. Engelmann en J.M. Bigelow als *Opuntia acanthocarpa* beschreven. In 1936 stelde F.M. Knuth het geslacht *Cylindropuntia* op en hevelde o.a. deze soort over naar dit geslacht.

Op onze trip westelijk van Phoenix in de richting van Californië reden we eerst urenlang voorbij aan boerderijen en eindeloze weilanden. Omdat hier zowel links als rechts van de Highway op enkele meters afstand prikkeldraadafzettingen stonden, was een zoeken naar cactussen weinig zinvol. Dit eindigde gelukkig ten westen van Wickenburg in de buurt van het Kola National Wildlife Refuge. In dit licht heuvelachtige terrein vindt men naast *Yucca brevifolia* vooral *C. acanthocarpa*, met alle denkbare bloemkleuren en zo te zien ook alle variëteiten (die zich volgens Anderson maar op enkele kenmerken van elkaar laten onderscheiden).

Onlangs schreef T. Engel al dat de variëteiten gewoon naast elkaar groeien of slechts enkele meters uit elkaar staan. Dit fenomeen konden wij op een zeer overzichtelijk terrein waarnemen, waar planten bloeiden die overeenkomen met alle vier beschreven variëteiten. De bestuivers moeten wel zeer voorzichtig te werk gaan om geen vermenging van de variëteiten te veroorzaken. Ik houd dat voor zeer twijfelachtig.

Van boven naar beneden:

Afb. 3: *Cylindropuntia acanthocarpa* var. *acanthocarpa*

Afb. 4: *Cylindropuntia acanthocarpa* var. *coloradensis*

Afb. 5: *Cylindropuntia acanthocarpa* var. *major*

Afb. 6: *Cylindropuntia acanthocarpa* var. *coloradensis*

Afb. 7: *Cylindropuntia acanthocarpa* var. *major*

Succulenta

Nederlands Belgische vereniging van liefhebbers van
cactussen en andere vetplanten

December 2015

In dit nummer:

Adressen	72
Algemene ledenvergadering	73
Europese Landenconferentie 2015	74
Najaarsbeurs Hortus Botanicus	78
Instellingen	80
In memoriam Gerard Koerhuis	81
In memoriam Geert Eerkens	82
Evenementen/Vraag & aanbod	83
Afdelingsactiviteiten	84
Nieuwe leden september - oktober	85
Advertenties	85/86

In memoriam Geert Eerkens
Zie pagina 82

Kopij voor het verenigingsnieuws voor de
1^e van de oneven maanden zenden naar:
A. van Zuijlen, Hoefstraat 9, 5345 AM Oss.
E-mail: succulenta@home.nl

ADRESSEN

BESTUUR

Voorzitter:

Frans Mommers
 Egyptering 18, 5152 MZ Drunen
 Tel. 0416- 374393
 E-mail: voorzitter@succulenta.nl

Secretaris:

Peter Melis
 Vincent van Goghlaan 31
 5246 GA Rosmalen
 Tel. 073 - 6499080
 E-mail: secretaris@succulenta.nl

Penningmeester:

Rob Feuth
 Vecht 147, 2911 ER
 Nieuwerkerk aan den IJssel
 E-mail: penningmeester@succulenta.nl

PR & Promotie:

Mireille Albeda-Riesenbeck
 Johan van Arnhemstraat 15
 6824 EN Arnhem.
 Tel: 0654975126
 E-mail: promotie@succulenta.nl

Vice-voorzitter:

T. Heijnsdijk
 Maasdijk 11, 6629 KD Appeltern
 Tel: 0487 - 542704
 E-mail: th.heijnsdijk@gmail.com

FINANCIËLE ZAKEN

Betaling via de bankrekening van
 Succulenta te Nieuwerkerk aan den IJssel:
 IBAN: NL31INGB0000680596
 BIC: INGBNL2A

LEDENADMINISTRATIE

Verzoeken om inlichtingen, aanmeldingen
 lidmaatschap, adreswijzigingen en opzeg-
 gingen (vóór 1 december) schriftelijk of per
 e-mail bij de ledenadministrateur:

Henk Roozegaarde,
 Banninkstraat 5,
 7255 AT Hengelo Gld.
 Tel. 0575 - 465270
 E-mail: ledenadministratie@succulenta.nl

LIDMAATSCHAP

Nederland/België	€ 27,-
Ned./België jeugdleden	€ 13,50
Europa	€ 35,-
Buiten Europa	€ 40,-
Inschrijfgeld nieuwe leden	€ 3,-

Nieuwe leden ontvangen gratis de "Gids
 voor de verzorging van cactussen en vet-
 planten" door Ton Pullen ter waarde van
 € 5,-

INFOMAP

Aanvullingen, wijzigingen en suggesties
 voor de infomap zenden naar:
 Theo Heijnsdijk, Maasdijk 11,
 6629 KD Appeltern.
 Tel: 0487-542704.
 E-mail: th.heijnsdijk@gmail.com

ADVERTENTIES

Advertenties naar:
 Andre van Zuijlen, Hoefstraat 9,
 5345 AM Oss. Tel 0412 - 630733
 E-mail: succulenta@home.nl

Tarieven

1/8 pag	€ 29,50
1/4 pag	€ 45,50
1/2 pag	€ 72,50
1/1 pag	€ 125,00

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Agenda voor de Algemene Ledenvergadering

Datum: 23 april 2016

1. Opening door de voorzitter
2. Goedkeuring notulen vorige ALV
3. Binnengekomen stukken
4. Huldiging jubilarissen
5. Bestuursverkiezing, Peter Melis, secretaris, is aftredend en niet herkiesbaar.
Theo Heijnsdijk, vicevoorzitter, is aftredend en herkiesbaar
6. Kort verslag van de vergaderingen van het bestuur met de instellingen en de afdelingen
7. Verslag van de instellingen
8. 100-jarig bestaan
9. Rondvraag
10. Sluiting

Oproep voor e-mailadressen

Aan de leden van Succulenta:

Het bestuur onderzoekt de mogelijkheid om het contact met de leden te verbeteren en denkt daarbij aan bijvoorbeeld een nieuwsbrief in de maanden dat er geen Succulenta uitkomt. Met behulp van internet en e-mail is zo'n nieuwsbrief eenvoudig te realiseren. Echter, daarvoor hebben we wel uw e-mailadres nodig.

Als u belangstelling heeft voor zo'n nieuwsbrief of ander nieuws op het gebied van onze hobby verzoek ik u vriendelijk om een korte e-mail te zenden aan de ledenadministratie: ledenadministratie@succulenta.nl

Als er leden zijn die graag aan zo'n nieuwsbrief willen meewerken kunnen zij zich melden bij de secretaris.

Peter Melis
Secretaris

Oproep voor hulp aan het Clichéfonds

Oproep aan de leden van Succulenta:

Gerard Rutten, beheerder van het Clichéfonds zou graag via de website van Succulenta een webshop openen voor de verkoop van zaden.

Hiervoor zoekt hij leden die hem bij het opzetten van deze webshop behulpzaam willen zijn. Leden die hieraan hun steentje willen bijdragen worden verzocht contact op te nemen met Gerard.

Gerard Rutten
zaden@succulenta.nl of tel. 015-3610078

EUROPESE LANDENCONFERENTIE 2015

Vorig jaar onderweg naar huis, smeedden Willem Alsemgeest en ondergetekende al plannen voor het onderdeel dat wij als opdracht voor de 50ste verjaardag van de ELK voor ogen hadden. Maar soms neemt het leven wel eens een andere wending dan de weg die je voor ogen had. Ik had me heel erg verheugd op de bijeenkomst, maar het liep dus anders. Toch vroeg men mij, ondanks mijn afwezigheid, om iets te schrijven over deze happening.

In 1966 werd door drie landen de eerste, toen nog Drei Lander Konferenz geheten, bijeenkomst georganiseerd. Vanaf dat jaar vonden deze telkens plaats in een van de organiserende landen. In 1989 werd de conferentie voor het eerst gehouden in de Duinse Polders in Blankenberge, België. Hier vindt de ELK nog steeds plaats, maar de bijeenkomst groeide in de loop van de tijd letterlijk uit zijn jasje. Begon men hier met 300 meter aan tafels, thans is er een ruimte beschikbaar voor handelaren in zowel de zaal als in de grote feesttent van bijna 600 meter. 129 standhouders zorgen voor heel veel planten, waarbij dan wel vaak in dezelfde vijver gevist wordt. Misschien moet er wat meer op diversiteit in aanbod geselecteerd worden om de verkoop interessant te houden. De ELK moet tenslotte niet tenondergaan aan het grote succes van nu. Ik heb al eerder aangekaart dat het lijkt dat de verkoop op de parkeerplaats ook steeds vroeger een aanvang neemt, dit tot ergernis van handelaren die zich daar niet schuldig aan maken. Ook de verkoop van illegale planten is een aandachtspunt en zorgt natuurlijk voor een extra taak voor het bestuur. Jammer dat zoiets gebeurt. Alle kamers van het grote complex werden gehuurd door liefhebbers. Er waren meer dan 15 nationaliteiten aanwezig en velen lieten zich op de avonden goed horen in het restaurant. Een gezellige drukte van gelijkgestemden dus.

Dit jaar zou het anders gaan, tenslotte moet 50 jaar gevierd worden. Het bestuur had daarom een dusdanig programma samengesteld dat het 50 jarig bestaan niet onopgemerkt voorbij zou gaan. In tegenstelling tot andere jaren, waarin de organisatoren goed bijgestaan werden door het personeel van de "Duinse Polders", moest men nu heel veel zelf doen om alles voor de vrijdag in gereedheid te krijgen.

Vanwege de overname door de keten "Hotel Corsendonk" zullen er ook in de komende jaren nog wel enkele veranderingen bijkomen. Jammer voor sommige personen die wij al zoveel jaren kennen, dat we die hier niet meer aan het werk zullen zien. Ook wij als gasten zullen de veranderingen gaan merken in de komende jaren. De receptie vanwege het 50-jarig jubileum die zaterdag plaatsvond in de cafetaria werd zeer goed bezocht, waarbij de glazen menigmaal werden geheven als proost voor dit jubileum. Ook kwam een band nog even een muzikale ondersteuning geven. Alle medewerkers/sters van deze ELK werden naar voren geroepen, waarbij zij bedankt werden voor hun inbreng en daarbij werd ook een presentje overhandigd. De organisatoren betreurden mijn afwezigheid. Ik heb dit ervaren als een blijk van waardering. Hierna kon men zich in het restaurant, waar alles inmiddels in gereedheid was gebracht, tegoed doen aan het buffet dat door de meesten goed gewaardeerd werd. Tijdens de pauzes was er een verloting die er soms amusant aan toe ging. Jammer dat de lotnummers in de tweede zaal wat moeilijk te verstaan waren, waardoor Willem Alsemgeest zijn best moest doen om met hulp van anderen de planten bij de juiste winnaars te krijgen. Deze planten waren gesponsord door kwekers en liefhebbers. Hier kom ik later nog even op terug. De planten had Willem vrijdag op het podium van de conferentiezaal gezet, zodat eenieder kon zien wat er de dag erop verloot zou gaan

Een aantal leden van het comité wordt in het zonnetje gezet. V.l.n.r. Wolfgang Borgmann, Wim Alsemgeest en Jan en Anny Linden

Gezelligheid troef tijdens de tombola die in de pauzes van het buffet werd gehouden

Later op de avond konden de beentjes van de vloer, een gelegenheid die Wim Alsemgeest (rechts) zich nooit laat ontgaan

worden. Op zaterdag moest hij ze wel naar het restaurant brengen waar een podium gemaakt was achter de muzikanten. Tijdens de feestavond kon er onder leiding van de band ook nog gedanst worden. Op foto's zag ik hoe Willem de "boekenman van Succulenta" met zijn nieuwe vriendin aardig uit zijn dak ging. U zult het verliefde paar vast opgemerkt hebben. Ook was er in de conferentiezaal een presentatie van Freddy Delabarre in 8 vitrines van 50 jaar ELK, samengesteld uit krantenknipsels, ansichtkaarten, oude programma's, enz. Ik heb begrepen dat de pr hiervoor, en met name het onder de aandacht brengen van deze activiteit in de conferentiezaal, een stuk beter had gekund. Dan had dit meer bezoekers getrokken en dat verdient Freddy voor zoveel inspanning.

Natuurlijk waren er naast het feestelijke karakter van het ELK ook de gebruikelijke lezingen. Het bestuur had er dit keer voor gekozen om een beamer te huren. De ervaring met de beamer was positief. Men was tevreden over de kwaliteit van de foto's die zo geprojecteerd werden. Een vooruitgang dus.

Vrijdagavond kon Dr. Pierre Braun zijn opwachting maken met zijn voordracht "Ein lautloses Adieu das Verschwinden der Kakteen in Südwest -Brasilien".

Een lange titel voor een lezing waarin hij liet zien dat veel cactussen in Brazilië aan het uitsterven zijn door wat wij de vooruitgang van de beschaving noemen. Veel landschappen verdwijnen door gebruik voor landbouw en druiventeelt. Hij liet zien hoe het er 10 jaar geleden uitzag en hoe nu. Voor liefhebbers waren het geen fijne beelden. Veel bezoekers kregen er blijkbaar ook slaap van en sommige vertrokken voortijdig. Het is natuurlijk wel realiteit dat de cactus een van de meest bedreigde plantensoorten is en dat niet alleen in Brazilië.

De lezing op zaterdagmorgen werd gepresenteerd door Dr. Mark Preston met als titel "Epiphytes for everyman". De 12 geslachten, met een enorme soortenrijkdom die verspreid zijn over 3 of 4 groepen, werden uitvoerig belicht met hun specifieke leefomstandigheden. Dat houdt natuurlijk in dat iedere soort ook een andere verzorging eist. Hij kon in ieder geval sommige liefhebbers enthousiast maken om er eens wat van te gaan verzamelen. Een goede lezing in duidelijk en begrijpelijk Engels waarbij ook mooie plaatjes te zien waren.

De middaglezing was voorbehouden aan de Fransman Alain Christophe en had als titel "Plantes remarquables de Madagascar". Het waren zeer mooie plaatjes van een diverse en rijke fauna en flora die zijn verhaal ondersteunden. Anders gezegd, zijn vertoonde plaatjes vertelden het verhaal en zo zou het dus vaker moeten gaan. Het beeldmateriaal was gemaakt tijdens zijn drie reizen in dit prachtige land. Ondanks het feit dat het een Franstalige lezing was, werd deze lezing heel positief ontvangen en dat mag dan ook best eens gezegd worden.

De avondlezing was vanwege het feest verplaatst naar zondag waardoor onze Nederlandse spreker in alle vroegte van huis moest vertrekken. Door omstandigheden kon hij dit weekend niet in België zijn met Siska, waar zij al vele jaren trouwe bezoekers zijn van het ELK. Na zijn lezing "Arizona en Californië in geuren en kleuren", is hij direct weer naar huis gegaan. Wat Andre liet zien was een reis die hij in 2012 met enkele andere liefhebbers maakte waarbij parken zoals o.a. de Big Bend in Texas, Saguaro NP, Organ Pipe NM en de Grand Canyon in Arizona en Anza-Borego NP en Joshua Tree NP Park in Californië aangedaan werden. Het werd een duidelijke uitleg over de reis met nadruk op de variatie van sommige soorten. Je werd als het

ware bezig gehouden tijdens de lezing. Omdat de reis in oktober plaatsvond, werden er weinig bloeiende planten aangetroffen en dat is dan wel weer jammer.

Tot besluit werd op zondagmorgen wederom door Pierre Braun een lezing gehouden met als titel "50 Jahre Brasilianische Kakteengeschichte". Hij liet 50 jaar cactusgeschiedenis zien van mensen die op cactus safari in Brazilië nieuwe soorten ontdekten. Denk daarbij vooral aan Buining, Rauh en Uebelmann. Elk jaar en zolang de ELK bestaat is er wel een nieuwe ontdekking gedaan op het gebied van cactussen. Deze lezing die zeer interessant was, werd door de schrik die de lezing van vrijdagavond blijkbaar veroorzaakt had, door maar weinig mensen bezocht en "dass ist schade". Waar ik persoonlijk blij van werd, was dat ik hoorde dat het, in tegenstelling tot voorgaande jaren, technisch deze dagen goed ging. U kent inmiddels mijn kritische blik. Dit keer moeten we het doen zonder de foto's van de ELK-fotograaf Andre van Zuijlen, u las van zijn afwezigheid.

Ik zou nog even terugkomen op de sponsorplanten. De gulle gevers uit o.a. Engeland, Duitsland, België, Tsjechië en Frankrijk zijn bij mij niet allemaal bekend. Zij zijn voor een woord van dank benaderd door de vertegenwoordigers van de organiserende landen. Maar ook vanaf deze plek worden zij natuurlijk bedankt. De Nederlandse gevers had ik bij het in ontvangst nemen van de planten beloofd, dat ik als tegenprestatie hun naam zou vermelden. Dit waren Klaas Edelman in Reeuwijk, Cok Grootscholten in Honselersdijk, Gerrit Melissen in Maartensdijk, Cactuskwekerij van der Linden in Honselersdijk, Cactuskwekerij Lakerveld in Lexmond en Handelskwekerij Ubink in Kudelstaart. Waarvan dus akte. En dan waren er nog enkele planten van de auteur. Zonder inbreng van al deze sponsors was het welslagen van deze "Tombola", zoals

Een van de beschikbare prijzen

onze Belgische vrienden het graag noemen, geen succes geweest.

Vermeld moet nog worden dat de huidige voorzitter Kamiel Neirinck de voorzittershamer na 25 jaar overdraagt aan Ronald Fonteyne. Kamiel blijft wel in de commissie zitten en we dus nog niet van hem af (grapje). Ook werd hij benoemd tot erevoorzitter. Kamiel bedankt.

Tevens wordt het comité versterkt door Jean-Marie Callens, die al enkele jaren meedraaide als lid. Jean-Marie gaat de financiën overnemen van Ronald. Nogmaals wil ik vanaf deze plaats het comité, leden, sjouwers, regelaars bewaking en inschrijfters bedanken voor het doen slagen van dit weekend. Volgend jaar hoop ik er weer bij te zijn, maar dan zonder pen en papier.

Nico Uittenbroek

NAJAARSBEURS HORTUS BOTANICUS

Zondag 20 september j.l. was het weer zo ver en reden Frans Mommers en ik naar Amsterdam. Dat wil zeggen, Frans reed en ik zat er ontspannen naast. Zondagmorgen is er geen kip op de weg en dus kwamen we zonder problemen aan op de Plantage Middenlaan. Dat we daar niet konden parkeren wisten we nog van vorig jaar maar dat de weg was veranderd in een grasveld was nieuw voor ons. Blijkbaar had een of andere "natuurfreak" kans gezien hier zijn slag te slaan terwijl de gemeentelijke ambtenaren zaten te slapen. Niets bijzonders zult u zeggen, maar aangezien wij nogal wat kisten met plantjes bij ons hadden toch een uitdaging. Na een paar rondjes door de omgeving hebben we de stoute schoenen aangetrokken en zijn via het fietspad naar de ingang van de Hortus gereden. Uiteraard waren we niet de enigen en stond het bij de ingang al vol met de (vracht) auto's van de overige exposanten. Zo kan het dus ook dacht ik, je verandert de weg in een grasveld en laat het verkeer voortaan over het fietspad rijden. In Amsterdam rijdt iedereen toch al waar het hem of haar het beste uitkomt. Maar het blijft verwarrend voor een provinciaaltje zoals ik en ik ben

bang dat het met de doorgevoerde kortingen op de geestelijk gezondheidszorg in ons land nog erger zal worden. We kwamen echter voor de Najaarsbeurs en na een hartelijke begroeting door Barbara van Amelsfort, de gastvrouw van de Hortus, voelden we ons weer helemaal gelukkig en konden we beginnen met het uitladen van de plantjes en inrichten van onze kraam. Niet zoveel werk omdat op zaterdag de kraam al was bezet door Mireille Albeda- Riesenbeck, onze pr-dame. Maar Frans is een perfectionist en wil dus ook een perfecte uitstraling van de Succulentakraam. Helaas stond voor onze kraam een rek met fruit van een andere exposant die nogal wat stralen van onze kraam tegen hield. Onder boze blikken en wat gemopper van de eigenaar heeft Frans het obstakel aan de kant gezet, waardoor het fruit wat minder in het zonnetje stond maar onze kraam in elk geval goed zichtbaar was. Daarna nog wat strategische plaatsen opgezocht voor onze billboards van Succulenta en we waren er klaar voor. In het begin was het nog erg rustig en dus voldoende tijd om eens rond te lopen en links en rechts een praatje te maken met de andere exposan-

Peter Melis bemant de stand tijdens de najaarsbeurs op de Hortus Botanicus in Amsterdam

ten. Schuin tegenover ons stond de kraam van Regio 2 van de Nederlandse Oranjerievereniging. Net als wij grepen zij deze beurs aan om meer bekendheid aan hun vereniging te geven. Daarnaast werden ook nog wat door de leden gekweekte oranjerieplantjes verkocht om hun kas te spekken. Verder waren er nog veel meer kramen die op een of andere manier iets met planten of tuinen te doen hadden. Al met al een breed aanbod en voor elke plant- of tuinliefhebber zeker de moeite waard om te bezoeken. Als extra komt daarbij natuurlijk een tocht door de tuinen en kassen van de Hortus zelf, die voor de echte liefhebber een feest is van herkenning en nieuwe ontdekkingen. Na eerst nog te hebben genoten van een heerlijke lunch bestaande uit verse broodjes en koffie die gratis door de Hortus werden aangeboden aan de exposanten, kwam de stroom bezoekers op gang en werd het soms zelfs druk voor onze kraam. De belangstelling van met name jonge

kinderen was hartverwarmend en geeft aan dat er wel degelijk nog belangstelling is voor onze hobby. Het was geweldig om te zien hoe blij deze kinderen waren met hun gratis gekregen plantje en ze beloofden er goed voor te zullen zorgen. Wie weet is zo'n gratis plantje voor deze kinderen het begin van een hobby die ons ook zoveel voldoening geeft.

En zo kwam deze beurs na nog heel wat interessante gesprekken met bezoekers over de hobby en aanverwante zaken ook weer tot een goed einde. Na alles te hebben opgeruimd en ingepakt kon Frans zijn auto weer ophalen in de parkeergarage bij de Stopera om weer, jawel, via het fietspad naar de Hortus te rijden waar alles werd ingeladen en we Amsterdam zonder problemen konden verlaten op weg naar huis. Kortom een mooie dag die wij net als verleden jaar opnieuw de moeite waard vonden.

Peter Melis, exhibitor provincialis

De toekomst van onze vereniging?

INSTELLINGEN

VERENIGINGSARTIKELEN

Bewaarband voor Succulenta:

Nieuwe serie inbindbanden. Daar de oude banden op waren is er een nieuwe serie bewaarbanden besteld. De prijs is nu €8,50 per band. Te bestellen bij de boekenbeurs.

Wat betekent die naam?:

Een verklarend woordenboek: € 5,-

Gids voor de verzorging van cactussen en vetplanten:

Tweede druk (2002): € 5,-

Oude jaargangen Succulenta:

1955 tot 2000 € 5,- per jaargang
2000 t/m 2014 € 9,- per jaargang
Losse nummers € 2,50 per stuk

Buitenlandse tijdschriften:

Diverse jaargangen zijn verkrijgbaar. Op de website van Succulenta is een volledig overzicht te vinden.

CD-ROM's

CD-ROM Frans Noltee. Succulent plants of the Little Karoo. Prijs € 13,25

We verzenden ook

Kijk op de website naar de lijst met nieuwe boeken, zoek wat uit en mail naar:

w.a.alsemgeest@hetnet.nl

Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten.

W. Alsemgeest,

Succulenta Boekenbeurs

Leeuweringerstraat 10A

3421AC Oudewater

Bankrekeningnummer Boekenbeurs:

IBAN Boekenbeurs:

NL84INGB0000706220

BIC: INGBNL2A

t.n.v. Succulenta Boekenbeurs

Tel. (0031)(0)348-471083,

E-mail: w.a.alsemgeest@hetnet.nl

CLICHÉFONDS

Gerard Rutten, Prins Hendrikstraat 15
2641 HK Pijnacker. Tel. 015-3610078

E-mail: zaden@succulenta.nl

Bankrekeningnummer Clichéfonds:

IBAN: NL22INGB0000014465

BIC: INGBNL2A

t.n.v. Beheerder Clichéfonds Succulenta te
Pijnacker

BIBLIOTHEEK SUCCULENTA

Bibliothecaris:

J. Keizer-Zinsmeester,

Westeind 96, 9636 CE Zuidbroek.

Tel. 0598-395128

E-mail: keizer.zinsmeester@ziggo.nl

SUCCULENTA'S WEBSITE

Daniel Feenstra

Lankforst 4352

6538 JW Nijmegen

Tel: 06-27166167

webmaster@succulenta.nl

TIJDSCHRIFT SUCCULENTA

Hoofredactie

Henk Viscaal, Brinklaan 31

7261 JH Ruurlo. Tel. 0573-452005

E-mail: hwviscaal@gmail.com

Ludwig Bercht, Veerweg 18

4024 BP Eck en Wiel.

Tel. 0344-693321

E-mail: ludwigbercht@hetnet.nl

Redactiesecretariaat

Mevr. R. Maessen - Claessen

Weezenhof 1232, 6536 EZ Nijmegen

Tel. 024-3440425

E-mail: redactie@succulenta.nl

Verenigingsnieuws

Andre van Zuijlen

Hoefstraat 9, 5345 AM Oss

Tel. 0412-630733

E-mail: succulenta@home.nl

IN MEMORIAM GERARD KOERHUIS

Gerard Koerhuis is op 6 september jl. overleden aan een slopende ziekte. Hij was vele jaren voorzitter én het gezicht naar buiten van Succulenta Haarlem. In 1977 was hij betrokken bij de heroprichting van de afdeling Haarlem, nadat die in 1955 ter ziele was gegaan. Initiator was Piet Out, toentertijd een zeer bekende naam in cactusland. Hij vond de nieuwe leden vooral vanachter zijn kraam op de markt, waar hij als hobbyist zijn planten verkocht. De herstart van de afdeling Haarlem was niet gemakkelijk. Er was weinig geld en het vinden van een betaalbare vergaderplek was lastig. Gelukkig had Gerard Koerhuis goede contacten in de Stadskweektuin, waar hij vrijwilliger was. Aldaar werd een nieuwe vergaderplek gevonden en in 1995 een cactus- en succulentenhoek ingericht, die nog altijd bestaat.

Gerard is geboren in het dorp Hoonhorst (Ov.). Zijn vader was molenaar van de graanmolen, midden in het dorp. Gerard kon liefdevol vertellen over zijn jeugd en de molen. De liefde voor succulenten heeft hij van zijn moeder. Hij kwam graag terug in zijn geboortestreek. Gerard is zijn loopbaan begonnen als hoefsmid. Vanwege zijn lengte kon die carrière niet lang duren, omdat zijn rug te zwaar werd belast. In zijn diensttijd was Gerard trompettist in de luchtmachtkapel. Na een tussenstop bij een constructiebedrijf in Zwolle trok hij naar Haarlem, waar hij een baan vond bij de centrale werkplaats van de Nederlandse Spoorwegen. Uiteindelijk kwam hij terecht in de centrale verwarming. Hij deed vooral grote klussen bij bedrijven en in de glastuinbouw. Hij kende daardoor veel kwekers in de omgeving. Daarom kon Gerard altijd wel iets regelen als in de afdeling behoefte bestond aan substraat, kunstmest of bestrijdingsmiddelen. Dat Gerard in de centrale verwarming zat, kon je goed zien in zijn privékas, mét CV en een ingenieus pompstelsel om zijn planten water te geven.

Toen Gerard naar Haarlem trok, zocht hij een kosthuis. Hij vond domicilie bij de familie Mes in de Weteringstraat. En jawel, hij kreeg verkering met de dochter des huizes, Marga. Ze trouwden en bleven tot het eind toe wonen in de Weteringstraat. Marga Koerhuis is twee jaar geleden overleden. Velen in het cactuswereldje kenden haar. Ze trok altijd met Gerard op.

Voor de afdeling Haarlem betekent de dood van Gerard het einde van een tijdperk. Sinds mensenheugenis was hij voorzitter. Hij was actief en altijd bereid om taken op zich te nemen. Gerard stond op beurzen, deed de plantencentrale, was lid van de pro-commissie en zo meer. Wij zullen hem nog heel lang herinneren als een uiterst betrokken voorzitter, soms een tikje eigenwijs, met het hart op de juiste plaats.

Gijs Oskam,
bestuurslid Succulenta Haarlem

IN MEMORIAM GEERT EERKENS

Enige tijd geleden, 19 februari 2015, is een der oudere leden van Succulenta, Geert Eerkens, op 91-jarige leeftijd overleden. Geert was al lid vanaf 1941 en heeft in Suriname in Tamanredjo over lange tijd een verzameling succulenten opgebouwd, waarbij hij zich specialiseerde in melocactussen. Veel zaden voor de opbouw waren afkomstig van onze oud-voorzitter Buining die in oktober 1972 langs was geweest om samen met Geert op expeditie te gaan naar de Voltzberg. De expeditie resulteerde in de vondst van een nieuwe soort, *Melocactus schulzianus*.

Buiten de correspondentie met Buining werd ook informatie uitgewisseld als Geert op bezoek was in Nederland. Op beurzen die hij bezocht werd hij direct omringd door andere succulenteliefhebbers.

Al heel lang stuurde Geert ieder jaar zaden op voor het Clichéfonds. De eerste keer dat ik daarmee werd geconfronteerd was in oktober 2007. Een grote envelop arriveerde uit Suriname, gevuld met Melocactuszaden met een uitvoerige toelichting op de toegezonden soorten. Uit de correspondentie die ik had met Geert kwam ook zijn wens naar boven om zijn verzameling uit te breiden en dat op een leeftijd ver in de 80.

Ieder jaar lukte het om zaden van melocactussen afkomstig van andere leden beschikbaar te stellen aan Geert. Aan zijn wens om zijn verzameling uit te breiden kon dan ook worden voldaan. Mede dankzij deze verzameling waren zaden beschikbaar van planten die in de vrije natuur zo goed als uitgestorven zijn. De afgelopen jaren zijn dan ook veel

zaden van melocactussen door liefhebbers afgenomen, waaronder ook buitenlandse. Dat de leeftijd van Geert ook mee ging spelen werd mij duidelijk uit de brief die in oktober 2014 bij de zaden zat. Het betrof een verzoek om de zaden ook te delen met de Engelse en Duitse cactusverenigingen, een verzoek waaraan zonder meer kon worden voldaan.

Begin van dit jaar werd mij duidelijk uit een kort briefje dat het niet goed ging met Geert. Enige tijd later ontving ik het bericht dat Geert na een kort ziekbed was overleden. Als vereniging mogen wij dankbaar zijn voor wat Geert heeft betekend voor de cactusvereniging en met name voor de liefhebbers van melocactussen. Zijn bijdrage aan de vereniging zullen we gaan missen.

Gerard Rutten

Beheerder Clichéfonds Succulenta

Noot: Meer over de levensgeschiedenis van Geert kunt u vinden in Succulenta nummer 6 van 2013 in het artikel "Op bezoek bij Geert Eerkens". In voorgaande jaren van Succulenta kunt u ook artikelen lezen van Geert over melocactussen, een aanrader voor verzamelaars van deze geslacht.

EVENEMENTEN

29 mei 2016

Cactussen- en vetplantenmarkt in Venlo.
Op zondag 29 mei 2016 organiseert de afdeling Maas en Peel haar 4^e cactussen- en vetplantenmarkt onder de naam "Exotische Plantenmarkt" te Venlo in de grote zaal van LimianZ aan de Kaldenkerkerweg 182B te Venlo, gelegen aan het grote parkeerterrein van voetbalclub VVV.
De tafelhuur bedraagt €2,50 per strekkende meter. Nadere inlichtingen en reserveren bij Jac. Huijs, telefoon: 077-3987388 of via e-mail: jachuijs@hotmail.com.
Bij e-mail ook graag uw telefoonnummer vermelden.

NIEUWE WEBSITE

Onlangs is de vernieuwde website van Succulenta online gegaan. Dit is nog maar het begin, want we hebben grote plannen. Dat betekent echter ook dat nog veel werk verricht moet worden en daarvoor vragen wij uw hulp. Heeft u interesse om mee te werken? Neem dan contact op met Mireille Albeda (mireille.albeda@gmail.com) of Daniel Feenstra (daniel@feenstra.tv).

JONG GELEERD

Hierbij stuur ik een tekening van mijn negenjarige kleinzoon Stijn. Hij maakte deze tekening om mij te verrassen. Stijn neemt regelmatig een kijkje in mijn kas en neemt dan soms een kleine vetplant of cactus mee. Zelf heeft hij ook sinds het voorjaar een kasje en kweekt kruiden, tomaatjes en zonnebloemen. Misschien is er een plaatsje vrij in de Succulenta voor de tekening en de foto van Stijn?

Carla Vels

VRAAG EN AANBOD

Aangeboden:

Vier albums met postzegels van cactussen en vetplanten, van landen A t/m Z
T.e.a.b.

W. Heemskerk
Tel. 071-4071381 of 0655156877

Succulentajaargangen 1974 t/m 1991.
Deze zijn ingebonden; van enkele jaargangen zijn er twee in een boek ingebonden.
E-mail: Piet.broeren@hetnet.nl.

AFDELINGSACTIVITEITEN

AFDELING	DATUM	ACTIVITEIT	INFORMATIE
De Achterhoek	10 dec.	Praat- en fotoavond	A. Heijnen
	14-1-16	Henk Viscaal over Zuid-Afrika	0543-564314
Dordrecht	10 dec.	Etentje met de leden en partners	J. Schotman
	14-1-16	Jaarvergadering + ongediertebestrijding	078-6164743
Drenthe	15 dec.	Jaarvergadering	H. Mecklenfeld
			0523-683170
Eindhoven	7 dec.	Vertier en plezier	H. Damsma
	11-1-16	Jaarvergadering	040-2113595
Fryslan	12 dec.	Wolter ten Hoeve over Mexico 2015	H. Sleifer
	jan. 16	Geen bijeenkomst	0512-372750
Gorinchem- 's-Hertogenbosch	14 dec.	Plantengeslachten/planten op naam	A. van Zuijlen
	11-1-16	Jaarvergadering	0412-630733
Gouda e.o.	10 dec.	Gezellige eindejaarsviering	N. Uittenbroek
	21-1-16	Jaarvergadering + verrassing	0182-394068
Groningen en Ommelanden	17 dec.	Jaarvergadering / lezing door afdelingslid	W. ten Hoeve
			0592-341660
Haag & Westland	22 dec.	Gezellige decemberavond in kerstsfeer	J. de Vreede
	26-1-16	Maarten van Herwerden met biologische bestrijding, aansluitend de jaarvergadering	0174-620622
Haarlem	16 dec.	Kerstavond met verloting en bingo	H. van der Zouwen
	20-1-16	Jaarvergadering	0612256825
Maas & Peel	15 dec.	Foto's en presentatie van en door leden	W. Rooijackers
	26-1-16	Lezing door Rene en Mieke Geuens (o.v.)	0492-528843
Nijmegen	8 dec.	Tijs Kierkels over pelargoniums	R. Maessen
	5-1-16	Nieuwjaarsborrel (locatie nog onbekend)	024-344025
Tilburg	14 dec.	Foto's van de leden	J. van Veenendaal
			013-5341079
Voorne-Putten en Rozenburg	3 dec.	Lex Mooiweer: een cactustuin in Spanje	P. Verschuren
	7-1-16	Piet Verschuren over een reis door Peru	0627514935
Wageningen	10 dec.	Gezellige avond	C. Geris
	14-1-16	ALV en foto's gemaakt door leden	0318-417319
West-Brabant	19 dec.	Wim Alsemgeest over Mexico	H. Schippers
			0164-257905
Zaanstreek-Waterland	4 dec.	Lezing	A. van Leeuwen
	jan. 16	Geen bijeenkomst	0251-313544
Zeeland	dec.	Geen bijeenkomst	Herman Weezepoel
	29-1-16	Jaarvergadering	0113-231067
Zuid-Limburg	dec.	Geen bijeenkomst	W. Thissen
			043-3644612
Zwolle	8 dec.	Een avond van, voor en door de leden	W. Adams
	12-1-16	Jaarvergadering + lezing Margriet Schuur	038-4227259

Notocactussen – StarterKit 2016

- **INTERNOTO-Lidmaatschap*** voor 2016 incl. 4 tijdschriften, zaadactie, diatheeek, bibliotheek en toegang tot het voor leden beperkte gedeelte van de website

www.notocactus.eu

* Wanneer u niet opzegt, wordt uw lidmaatschap automatisch voor het volgende jaar verlengd.

- **plus uitgave 4/ 2015** van ons Duitse tijdschrift INTERNOTO (incl. de aanbiedingen van de laatste zaadactie), alsmede 9 andere nummers van het tijdschrift INTERNOTO met talrijke artikelen over Notocactussen en planten-foto's uit eerdere jaargangen ter kennismaking
- **plus 10 porties zaden** van verschillende Notocactussoorten uit de actuele voorraad van de INTERNOTO- zaadactie

voor in totaal slechts € 30,-!

Informatie en bestellingen met vermelding van Naam, Adres en e-mail bij: Wolfgang Prauser (INTERNOTO e.V.), Auf dem Brinke 15a, D - 30453 Hannover, Duitsland, wolfgang@prauser.net

NIEUWE LEDEN SEPTEMBER - OKTOBER

Nederland

111556	Zondervan, Tineke	Boezemsingel 44j	3034 XD	Rotterdam
111554	Janson, Bas	Julianalaan 82C	3116 JT	Schiedam
111555	Schelling, J.	Donkerstraat 4	4063 CZ	Heesselt
111557	Graft, J. M. van der	Kornet van Limburgstirumstraat 81	8121 DX	Olst

Bericht van overlijden ontvangen van:

G. Koerhuis te Haarlem
P. Kat te Abbekerk

Cactuskwekerij Lakerveld

OPENDEURDAGEN

op 26 en 30 december,
van 9 tot 16 uur.

Gratis toegang
Een groot assortiment

Lakerveld 89, 4128 LG Lexmond
Opentijden: maandag van 12-17 uur, dinsdag t/m donderdag (leest even bellen), vrijdag van 8-17 uur en zaterdag van 8-16 uur (mobiel 0657395397)
E-mail: info@cactuskwekerij.eu
website: www.cactuskwekerij.eu

SUCCULENT SOCIETY OF SOUTH AFRICA

Members of the SSSA receive the quarterly journal **ALOE**, which deals mainly with Southern Africa's very rich succulent flora. The journal is recognised as the premier succulent journal on the region.

Annual membership fee is €44 which includes airmail shipping. To become a member and subscribe to the journal visit our website

<http://www.succulentsociety.co.za>

or write to:

SSSA, PO Box 12580, Hatfield 0028, South Africa.

E-mail: gasteria@mweb.co.za

Tel & Fax: ++ 27 12 993 3588

Oranjerie

Lidmaatschap
€ 34,00 per jaar

Nederlandse vereniging voor
liefhebbers van kuipplanten

www.oranjerievereniging.nl

info@oranjerievereniging.nl

British Cactus & Succulent Society

Website:

<http://www.bcsc.org.uk>

- Quarterly full colour Journal, CactusWorld, for all levels of interest, covering conservation, cultivation, propagation, plant hunting and habitats, botanical gardens, plant descriptions, book reviews, seed lists, news and views, and advertisements from suppliers worldwide.
- Optional subscription to Bradleys, a high quality annual publication, with articles of a more scientific nature.
- Online discussion Forum and publications including books.
- See our website for current subscription details, which can be paid online by credit card, or by cheque payable to BCSS.
- Further details also available from our Membership Secretary:
Mr A Morris, 6 Castlemaine Drive, Hinckley, Leicester, LE10 1RY, UK.
Telephone: +44 (0) 1455 614410.
Email: membership@bcsc.org.uk

Te koop gevraagd

Bent u geïnteresseerd om welke reden dan ook uw cactusverzameling van de hand te doen, neem dan contact op met

Gerrit Melissen

Korenmolen 9, 3738 WL Maartensdijk
Telefoon: 0346 - 213366

Kwekerij Kemkas

Voor al uw cactussen
vetplanten en
hulpstukjes

Kees de Wolf
Pleter Zeemanlaan 40
3356 BS Papendrecht

Tel. 0626298345
Fax 0786429791
E-mail: info@kemkas.nl
www.kemkas.nl

Kwekerij: Lindeweg 120
3334 LA Zwijndrecht

Variëteit	Takken	Doorns	Vrucht
acanthocarpa	groen	wit tot lichtbruin	dicht bedoomd
coloradensis	groengeel	geel tot bruinig	
major	donkergroen	geel tot donkerbruin	(Volgens Cacti of the Southwest) dicht bedoomd
thornberi	grauwgroen	geel tot diep roodachtig bruin	doornloos (maar volgens Cacti of the Southwest; heavily armed/volgens Backeberg; kürzer bestaakt als acanthocarpa)

Tabel 1: *Cylindropuntia acanthocarpa*, verschillen tussen de vier variëteiten volgens Anderson

Afb. 8: *Cylindropuntia acanthocarpa* var. *thornberi*

en heb dan ook onlangs de opdeling in vier variëteiten ter discussie gesteld (Mansfeld 2015). Net als de verschillende bloemkleuren schijnen ook de tak- en doornkleuren slechts een speling van de natuur te zijn en rechtvaardigen geen onderverdeling van de soort. Verder onderzoek ter plaatse moet uitwijzen of dit juist is.

Literatuur

- Anderson, E. F. (2011). Das große Kakteen-Lexikon, 2. Auflage, Eugen Ulmer Stuttgart.
- Backeberg, K. & Knuth, F. M. (1936). Kaktus-ABC, p. 124, Nordisk Forlag Kopenhagen.
- Earle, W. H. (1980). Cacti of the Southwest, Tempe, Arizona USA.
- Engel, T. (2015). Kakteen-Suche in Arizona, Berliner Kakteenblätter, 15, 3–14.
- Engelmann, G. (1856). Synopsis of the Cactaceae of the Territory of the United States and Adjacent Regions, Proceedings of the American Academy of Arts and Sciences. Band 3, 308.
- Mansfeld, P. A. (2015). Arizona im April - ein Traum geht in Erfüllung, Kakt. and. Sukk. 66: (6),155–162.

Vertaling: Ludwig Bercht

Foto's van de schrijver

Peter A. Mansfeld
Postfach 650124
D- 22361 Hamburg
post@petermansfeld.de

MIJN ORANJERIE (4)

Annemieke van Ling

Niet voor luie mensen

Cactussen kweken en laten opgroeien is geen hobby voor luie mensen. Dan heb ik het niet over af en toe water geven.

Je moet de planten eens in de paar jaar verpotten, willen ze verder kunnen. Dat vraagt de nodige tijd. Maar het is ook heel dankbaar werk. Een plant ziet er gelijk een stuk beter uit als hij wat ruimer in zijn jasje zit en verse aarde heeft gekregen.

Voor dat verpotten heb ik de nodige attributen in huis: een hele verzameling plastic potten, een emmer vol oude scherven voor op de bodem van de pot, potgrond, brekerzand, beendermeel, een oud mes om de plant rond de pot los te krijgen, penseeltjes om overtollige aarde weg te vegen, een pincet om oude bloeiresten weg te halen, een oude krant om een stekelige cactus aan te pakken en een oude plastic bak om de te verpotten plant in te zetten.

Soms moet ik een zodevormende cactus nieuw leven inblazen door hem in stukken te scheuren. Dat doe ik onder andere met mijn *Gymnocalycium uruguayense*, die ik in 1991 als bolletje met een doorsnee van 5 cm kocht. De plant was inmiddels

uitgegroeid tot een klomp van zeven grotere bollen en tien kleine.

Gelukkig vragen niet alle planten meer ruimte in de kas als ik ze heb verpot. Wanneer een cactus in een lage schaal staat, kan ik hem vaak in een iets hogere pot doen. Soms ook door een schoteltje of bordje boven op de bodem te leggen. Na drie jaar kan ik dan dat schoteltje of bordje weghalen en de plant met verse aarde in dezelfde pot doen.

Hulde voor mijn man, die zonder te morren altijd weer mijn plantenspotten mee afwast. Ik zorg er uiteraard wel voor dat het niet al te veel werk meer is. Potten en scherven schuur en spoel ik van tevoren goed schoon. Het hete sopje van mijn man – met zijn ‘vuurvaste vingers’ – doet de rest.

Als ik in *Succulenta* lees met hoeveel verschillende bestanddelen je je eigen cactusgrond kunt samenstellen, besef ik des te meer wat voor leek ik eigenlijk nog steeds ben. Ik houd het eigenlijk vrij simpel. Ik neem gewone potgrond uit de winkel en meng die voor een vierde of een derde met brekerzand. Dit zand lijkt wel wat op fijn aquariumgrind, maar is stukken goedkoper. Eens in de paar jaar halen mijn man en ik vier emmers op het industrieterrein bij een zand- en grindhandel. Volgens mijn man is één euro per emmer dik

Afb. 1: Mijn *Gymnocalycium uruguayense* in 2007

Opm. Red.

Volgens de huidige opvattingen en juiste toepassing van de ICBNcode heet deze plant nu: *G. hyptiacanthum* subsp. *netrelianum*

betaald. Maar, op een Nederlandse verkoopsite van succulenten zie ik tot mijn schrik dat er bijna zeven euro wordt gevraagd voor 3 à 4 liter brekerszand.

Perliet heb ik wel eens gebruikt in mijn grondmengsel. Maar daar ben ik gauw van afgestapt. Net als bij gebakken kleikorreltjes kreeg ik het idee dat het verdrogging in de hand werkte. Bovendien, ik doe graag aan recycling; oude potgrond moet zonder 'vervuiling' bij mijn tuincompost.

Cactusmest

In mijn cactusgrond doe ik altijd een handje beendermeel. Verder geef ik mijn succulente planten maandelijks of eens in de twee weken cactusmest. Die kocht ik vroeger op de cactusbeurs. Cactusvoeding kon ik nooit in de winkel vinden. Maar vorig jaar zag ik voor het eerst cactusvoeding in kleine flacons van Pokon in een tuincentrum. Na een klein reken-sommetje kwam ik tot de conclusie dat ik voor één gietbeurt twee flacons nodig had en dan bijna tien euro kwijt was. En dan ontbreekt er één belangrijke voedingsstof, magnesium, hoor ik later van een kenner. Ik kan bij hem voor tien euro 1 kilo poeder kopen, waarmee ik liefst 25 keer kan gieten. Tel uit je winst! Maar ik ben nog goedkoper uit als ik later op bezoek bij een cactuskweker een kilo mestpoeder meekrijg voor 5 euro.

Vorig jaar kreeg mijn 25 jaar oude *Fockea crispa* voor het eerst bloempjes. Lag het aan die nieuwe mest, met magnesium? Of wilde de plant me belonen omdat ik had besloten hem toch niet van de hand te doen? Het zijn piepkleine bloempjes. Met mooie lange slippen, waardoor ze toch nog 2 cm in doorsnee zijn.

Afb. 2: Fockea crispa in bloei

Het lijken wel miniaturen van een *caralluma*-bloempje. Er is zelfs een grote gelijkenis met *Caralluma rogersii*!

Op een site zie ik staan dat een *Fockea* binnen een à twee seizoenen uit zijn pot groeit. Zo hard zouden de wortels groeien. Als je die wortels omhoog brengt, zullen ze eerst wit zijn, maar al gauw hun natuurlijke grijze kleur aannemen. Helaas heb ik weinig gemerkt van die snelle groei. Zonder blad en steeltjes 10 cm hoog en 12 cm breed in een kwarteeuw, dat is echt niet snel. Toen ik trouwens enkele jaren geleden wat van de bovenkant van de wortels blootlegde, vond de plant dat maar niets. Ik dacht zelfs even dat zij het loodje legde, maar gelukkig is zij weer helemaal hersteld.

Ruime hoeveelheid regenwater

Bij het verpotten van mijn planten zie ik meestal maar weinig kalkvlekjes op de potten. Dat komt doordat ik meestal beschik over een ruime hoeveelheid regenwater. Aan beide kanten van de kas staat een regenton. In het groeiseizoen zet ik er nog drie ruime bakken naast om een reservevoorraad aan te kunnen leggen. Voor mijn potplanten op het terras kan ik zo dus gemakkelijk water scheppen. In de kas zelf heb ik een stuk of 15 grote tuingieters van tien liter staan. Bij langdurige droogte of vorst beschik ik daarom meestal nog over voldoende zacht water. In de afgelopen tien jaar is het maar

Afb. 3: Deze Mammillaria perbella mist een dichotoom paar na zwartrot

een paar keer voorgekomen dat ik de laatste gieters voor de helft met kraanwater moest mengen.

Omdat ik vroeger hele dagen van huis was, kon ik mijn planten alleen in het weekend water geven. Ik gaf dan veel of weinig water afhankelijk van de temperatuur. Ik giet nu in het groeiseizoen wanneer het echt nodig is. Bij aanhoudend mooi weer met temperaturen die in de kas oplopen tot boven de 30 °C krijgen mijn cactussen eens in de week water. Bij minder hoge temperaturen wordt dat eens in de acht tot elf dagen. Gewoon van bovenaf. Met een gieter van twee liter.

In de winter staat de verwarming altijd op 13 °C. Om te voorkomen dat mijn cactussen dan te veel indrogen, krijgen ze eens in de maand of anderhalve maand een klein scheutje water. Voor de vetplanten is dat eens in de paar weken.

Omdat ik dan heel voorzichtig moet zijn met gieten, gebruik ik een klein gietertje met lange tuit voor het fijnere spul. De temperatuur van de kas gaat dan na elke 'bevochtigingsbeurt' voor een paar dagen naar 14 °C. Ja, die planten van mij worden lekker vertroeteld.

Natuurlijk kan het wel eens gebeuren dat ik met het gietertje uitschiet. Toen ik in een winter merkte dat er water op een van de koppen van een *Mammillaria perbella* kwam, nam ik me voor de plant tijdelijk te verhuizen naar de warmere woonkamer. Maar dat vergat ik helaas. Een tijd later ontdekte ik zwartrot. Ik moest één mooi dichotoom paar wegsnijden. Van die operatie is de plant goed bijgekomen op een kast in de woonkamer.

Een aardig slokje

Hoeveel water de planten willen en

kunnen hebben, is natuurlijk afhankelijk van de standplaats. Omdat het 's zomers in mijn kas wel veertig graden kan worden, lusten mijn planten dan vaak een aardig slokje. Wanneer ik ergens in Succulenta lees dat iemand slechts drie keer in het jaar hoeft te gieten, is dat voor mij onvoorstelbaar. Het blijft ook na zoveel jaren moeilijk de gulden middenweg te vinden. Die is er ook niet, want elke plant heeft zijn eigen behoefte aan water. Dat moet je soms door schade en schande ondervinden. Van een erg lelijke, ingedroogde cristaat kon ik een paar kleine stekken halen. Die doen het nu pas goed sinds ik ze in de zomer overvloedig water geef. Enkele echinopsissen en thelocactussen krijgen 's zomers een aardige plens water omdat ze anders verdrogen. Een echinopsis met mooie witte areolen wil bijvoorbeeld niet alleen veel vocht hebben, maar ook een minder zonnige standplaats. En mijn veelkoppige *Thelocactus multicephalus* wilde pas gedijen toen ik hem ook wat extra's gaf, net als enkele flink spruitende gymnocalyciums. Bij *Haworthia* (nu *Haworthiopsis*) *tessellata* ben ik evenmin meer zo voorzichtig met water geven als in het begin. Zij is daarna pas gaan gedijen en is nu een mooie plant met dik blad. Hoeveel levenskracht er in deze plant zit, besef ik als ik onder aan de pot kleine plantjes tevoorschijn zie komen.

Een lophophora die nog steeds wat droogte- c.q. spintverschijnselen liet zien en nauwelijks groeide, gaf ik in het voorjaar wat meer water in de veronderstelling dat het de dagen erop ook zonnig zou zijn. Helaas volgden er twee

Afb. 4: Mijn *Haworthiopsis tessellata* begon pas te gedijen toen ik niet meer zo zuinig was met watergeven.

bewolkte dagen. Door dat water werd de celdruk (turgor) te hoog, met als gevolg een scheur aan de oppervlakte. Shit! Maar, dit is in ieder geval minder erg dan dat je plant ineens door rot als een plumpudding in elkaar zakt. In mijn boek over ziekten en plagen bij cactussen lees ik dat het openscheuren van planten kan worden gezien als een hevige en acute vorm van oedeem. Dit openscheuren gebeurt vooral wanneer je regenwater of ander zacht water gebruikt. Calcium geeft planten namelijk sterkere celwanden. Moet ik dan toch maar af en toe leidingwater gebruiken?

Calcium zou ook belangrijk zijn om een te snel verkurken van de cactus tegen te gaan. Niet te veel stikstof, betere ventilatie, een plek met meer zonlicht en een niet te vochtig substraat zijn dan ook belangrijk. Niet te veel water dus, maar ook niet te weinig!

Soms is het duidelijk dat ik een

verkeerde keuze maak. Toen een paar grote mammillaria's wat droge toppen begonnen te krijgen, zette ik ze op een minder zonnige plek én gaf ze wat meer water. Dat was te veel van het goede. Beide planten begonnen weg te rotten. En de vele stekjes die ik had, verdroogden allemaal.

Rottingsverschijnselen zijn trouwens lang niet altijd zo duidelijk. Als je een verdroogde plant wilt verpotten en dan merkt dat de cactus geheel is uitgehold, denk je niet zo gauw aan rot. Ik heb dat wel eens meegemaakt en weet nu dankzij mijn boek over ziekten en plagen dat dat een geval van voetrot was. Van phytophthora, om precies te zijn. Nou, die naam doet me meer denken aan een aardappelziekte.

Soms realiseer ik me extra goed dat mijn planten een prima behuizing hebben. Toen we enkele jaren geleden een soort moessonzomer hadden, kwam een man uit de nabije omgeving een kijkje nemen in mijn kas. Het bleek al gauw dat hij eigenlijk geen nieuwe aanwinsten wilde hebben, maar dat hij meer verlegen zat om advies. Zijn cactussen, die de hele zomer buiten staan, hadden ergens last van. Wat moest hij daar tegen doen? Ik begreep dat zijn cactussen

geen slechtere omstandigheden hadden kunnen treffen. Het had de laatste maanden zo veel geregend dat alleen moerasplanten daar wel bij konden varen. Ik had voor het eerst meeldauw in mijn petunia's. Wat hij beschreef, deed me ook aan meeldauw denken. Maar cactussen en meeldauw? Dat kon ik moeilijk met elkaar rijmen. Na enig googelen kwam ik er al gauw achter dat die combinatie wel degelijk mogelijk is. Maar meeldauw bestrijden met een vloeibaar bestrijdingsmiddel? Nog meer vocht! Arme cactussen! Dit jaar hoorde ik van diezelfde man dat de meeste van zijn planten dat moerasseizoen toch hebben overleefd. Gelukkig maar!

Soms ben ik alleen al belachelijk veel tijd kwijt de juiste pot te vinden voor een plant die moet worden verpot. Het kan wel eens voorkomen dat ik een plant voor de derde keer een pot aanmeet en dan pas tevreden ben. Als een oude pot wit is uitgeslagen, kan ik hem vaak weer een fris uiterlijk geven. Het leervet voor paardenzadels gebruik ik multifunctioneel. Niet alleen tassen, schoenen en stoelen knappen er flink van op, ook houten kasten en beelden, én grote plastic potten. Goed inwrijven, even laten rusten, en klaar is Kees.

In de loop der jaren heb ik vooral via rommelmarkten veel plastic potten en plantschalen op de kop kunnen tikken. Tuincentra verkopen niet van die bruikbare eenvoudige potten. Ze gooien die gewoon in de afvalcontainer. Toen zo'n container enige tijd bij de parkeerplaats van het tuincentrum stond, heb ik daar dankbaar gebruik van kunnen maken. Op een zwarte markt heb ik ook wel eens een stuk of twintig bruine plastic puddingchaaltjes gekocht voor

Afb. 5: Mijn *Dioscorea elephantipes* in een ruime pot

een prijs die ik eigenlijk wel wat te hoog vond. Achteraf bleek die aanschaf een gouden greep: juist die maat schaalpjes vond ik niet bij mijn plantenschaaltjes. Op een dag had ik zelfs alle schaalpjes in gebruik.

'Onbreekbare' steeketiketten

In de loop van de jaren valt het op dat witte plastic potten en steeketiketten weinig UV-bestendig zijn en daardoor erg gauw bros zijn. Zo'n twintig jaar geleden kocht ik 'onbreekbare' witte steeketiketten. Die heb ik inmiddels bijna allemaal moeten vervangen omdat ze in stukjes uiteen vielen. De lamellen van luxaflexen vormen prima materiaal voor steeketiketten. Een oproep via mail aan een groep bekenden leverde liefst drie oude luxaflexen op: één zachtgroen van kleur en één wit, van kunststof, en één gebroken wit van aluminium. Het kan dus nog steeds gebeuren dat ik – al kijkend naar een film op de tv – mijn tijd nuttig besteed door een aantal lamellen af te tekenen en in reepjes te knippen.

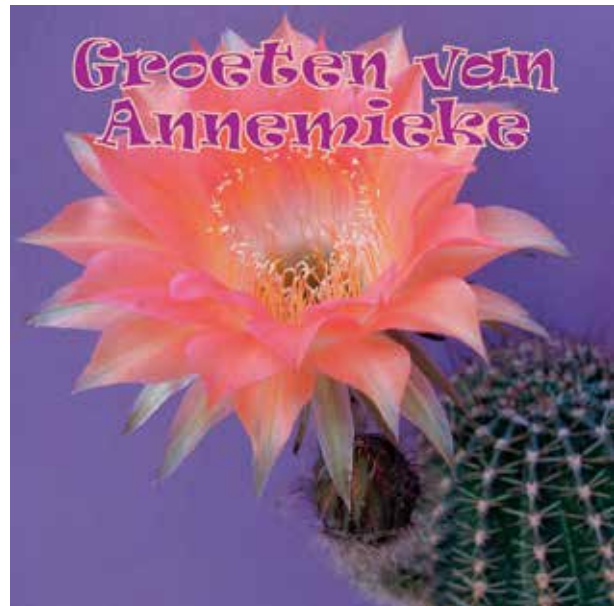
Dankzij rommelmarkten, die ik graag afstruin, heb ik in mijn kas dus een grote voorraad potten. Maar ook schotels en dienbladen. Frisbees dienen bij mij niet als vliegende schijf, maar als praktische plantenschotel. Ondanks de vele potten blijkt af en toe dat ik nog niet voldoende keuze heb. Toen ik een lage pot van 30 cm breedte op een rommelmarkt vond, heb ik die een paar jaar lang gereserveerd gehouden voor mijn *Dioscorea elephantipes*. De nieuwe behuizing bleek wel wat te ruim te zijn, maar dat loste ik op met een stel grote scherven rondom. Over drie jaar kan de plant bij een volgende verpotting weer terug in de pot, maar dan zonder scherven.

Al gauw bleek dat ik zo'n zelfde ruime lage pot nodig had voor een mooie klomp bollen van één van mijn *Mammillaria spinosissima* "Un Pico". Een wat plattere plantenschaal was te laag. En in een (veel te) hoge pot met een diameter van 29 cm 'verzoop' mijn

plant. Wetend dat tuincentra in de buurt me niet kunnen helpen, moest ik zelf een creatieve oplossing bedenken. Een frisbee paste prima in de pot, op 7 cm hoogte. En zo belandde de plant in een pot met verhoogde bodem. Het werd geen fraai gezicht, maar vooruit!

Mijn *Dioscorea elephantipes* kocht ik in 1988 als vrij klein glad bolletje van nog geen 4 cm breedte. Inmiddels is zij 'nog maar' 20 cm breed. Dat wil zeggen dat zij elk jaar gemiddeld slechts iets meer dan een halve centimeter is gegroeid. Ondanks dat zij als wintergroeier bekend staat, krijgt zij zowel in het voorjaar als in de zomer een nieuwe lange bladstengel, die na een paar maanden verdort. De structuur van mijn plant deed al gauw zijn naam als 'olifantspoot' eer aan. Ik verwachtte dat de plant geleidelijk aan meer uitstulpingen zou krijgen, totdat ik dankzij YouTube een fraai fors exemplaar zag op een cactusshow in Los Angeles. Sindsdien besef ik dat die uitstulpingen nog mooier en groter worden.

Annemieke.van.Ling@wxs.nl

HET GESLACHT AGAVE – DEEL III

Fritz Hochstätter

Agave ondergeslacht Agave

Sectie Parryanae Gentry ex Hochstätter, Serie Parryanae (Gentry) Hochstätter

Deze serie omvat 8 soorten en ondersoorten. De planten zijn klein tot middelmatig groot, rozetten compact, rhizomen (ondergrondse stengels) met weinig tot zeer veel spruiten, bladeren kort, breed, dicht op elkaar, stijf, meestal elkaar overlappend, blauwig tot grijs tot groen. Marginale tanden naar de bladtop toe opvallend groter. Bloeistam stevig. Tepalen lang, smal in de knop, rood tot purper, buis goed ontwikkeld, korter dan de petalen. Vruchten klein met dikke wanden, ovaal tot langwerpig. Voorkomen in de USA (Arizona, Texas, New Mexico) en Mexico.

De typesoort is *Agave parryi* Engelman

Sleutel ter identificatie van de soorten van de Serie Parryanae

- 1 a. Planten solitair, bladeren elliptisch tot ovaal 2
b. Planten solitair, sterk spruitend of grote groepen vormend, bladeren lineair tot lancetvormig 3
- 2 a. Bladeren breed elliptisch tot ovaal, 35-40 cm lang en 20-24 cm breed. .... *A. ovatifolia*
b. Bladeren elliptisch, 20-30 cm lang en 10-12 cm breed ..... *A. parrasana*
- 3 a. Bladeren lineair tot lancetvormig, 20-30 cm lang, 15-20 cm breed, solitair of groepvormend ..... *A. parryi*
b. Bladeren lancetvormig, 5 cm of meer breed, sterk meerkoppig of in open groepen met spaarzame uitlopers 4
- 4 a. Bladeren 30-60 cm lang en 15-20 cm breed, bloemen 68-88 mm lang, groepen met spaarzame uitlopers ..... *A. havardiana*
b. Bladeren 20-45 cm lang en 5-12 cm breed, bloemen 55-67 mm lang, meerkoppige groepen ..... *A. neomexicana*

Agave havardiana Trelease

Deze soort werd in 1912 door Trelease beschreven aan de hand van planten die in Texas groeiden.

Ze vormen open rozetten met spaarzame uitlopers. De hoogte varieert van 40 tot 60 cm bij een diameter van 50 tot 80 cm. Bladeren lancetvormig, variabel aangelegd, lichtgeelgroen tot blauwig, gepunt, 30-60 cm lang en 15-20 cm breed. Zijranden sterk getand. De sterke, donkerbruine tot grijze eindstekel is 3-10 cm lang. Bloeiwijze pluimvormig,

2-4 m hoog. Bloemen lichtgroen tot geel, 68-88 mm lang, vanaf het midden tot de top van de bloeiwijze op variabel staande takken. De trechtervormige bloembuis is 14-22 mm lang. De 3-hokkige vrucht is ovaal tot langwerpig, 4-5,5 cm lang en 1,4-2 cm breed. Zaden glad, zwart, variabel van vorm, 6-7 mm lang en 4-5 mm breed. De bloeitijd ligt in juni en juli.

A. havardiana komt wijdverspreid voor in de staten New Mexico en Texas (o.a. in het Big Bend National

Park) in het zuidwesten van de USA en in de Mexicaanse staten Coahuila en Chihuahua. De planten groeien op rotsachtige hellingen, in grasland, in bosgebieden en in bergachtige terreinen op hoogten tussen 1200 en 2000 m. In de nabijheid groeien talrijke andere succulenten en cactussen. In cultuur wordt ze o.a. gehouden in de Ruth Bancroft Garden in Californië. In droge toestand kan ze temperaturen tot -18°C verdragen.

Agave neomexicana Wooton & Standley

Deze soort, die in 1913 werd beschreven, wordt ook wel beschouwd als subspecies van *A. parryi*.

A. neomexicana vormt vele koppen. De bladeren staan variabel gerangschikt, lancetvormig, stijf, gepunt, blauwig tot grijs, 20-45 cm lang en 5-12 cm breed. Bladranden onregelmatig getand. Eindstengel donkerbruin, 2,5-4 cm lang. Bloeiwijze pluimvormig, 2,4-4 m hoog. Bloemen geel, 55-67 mm lang. De bloemen verschijnen op onregelmatig aangelegde takken in het bovenste deel van de bloeiwijze. De trechtervormige bloembuis is 15-20 mm lang. De 3-hokkige vrucht is variabel van uiterlijk, 25-35 mm lang. De bloeiperiode is juni en juli. *A. neomexicana* komt voor in de staten New Mexico en Texas op rotsachtige hellingen, grasland en bosgebied op hoogten tussen 1600 en 2100 m. Ook hier groeien vele andere succulenten en cactussen. Indien goed droog gehouden, overleven ze temperaturen tot -20°C .

Agave ovatifolia Starr & Villarreal

Deze soort werd in 2001 door Villarreal gevonden in de Sierra de Lampazos nabij de stad Bustamante in de Mexicaanse staat Nuevo Leon. De nieuwbeschrijving volgde een jaar later.

Het zijn solitaire planten, 60-90 cm hoog en 80-120 cm breed. Bladeren blauwig tot groen, variabel staand, stijf, breed elliptisch tot ovaal, 35-40 cm

Afb. 1 *Agave havardiana* in cultuur aan de Weinstrasse in Duitsland

Foto W. Metorn

lang en 20-24 cm breed. Bladranden onregelmatig getand; eindstengel donker-grijs tot zwart, puntig maar ook stomp, 2-3 cm lang. Bloeiwijze pluimvormig, recht op tot enigszins gebogen, 3,5-4 m hoog. De talrijke groene tot gele bloemen verschijnen vanaf het midden in de bovenste helft van de pluim aan de uiteinden van de openstaande takken, 65-75 mm lang. Bloembuis 15-20 mm lang. De langwerpige, 3-hokkige vrucht is 50-60 mm lang en 15-20 mm dik. Zaden glanzend zwart, 5-6 mm lang en

3-4 mm breed. *A. ovatifolia* groeit in kalksteen op rotsige hellingen, in bos en in grasland op een hoogte van 1100-1300 m. Cultuurplanten, indien goed droog gehouden, verdragen temperaturen tot -12 °C.

A. ovatifolia is endemisch in de Sierra de Lampazos. Ze werd voor het eerst gevonden door Nickels in 1870 en werd bekend onder de benaming *Agave Noah*. In 1911 stelde Trelease de ongeldige beschrijving in de synonymie van *A. wislizenii* Engelm.

Agave parrasana A. Berger

De soort werd in 1906 door Alwin Berger beschreven in het Notizblatt der königlichen Botanischen Garten van Berlijn; Gentry (1875) beschouwde haar als subspecies van *A. wislizenii*.

De enkelvormige compacte rozetten zijn 30-50 cm breed. Bladeren grauw tot blauwig, elliptisch, kort puntig, stijf, 20-30 cm lang en 10-12 cm breed. Bladeren aan de rand onregelmatig getand, eindstekel donkerbruin tot grijs, 2-4 cm lang. Bloeiwijze rechtop, pluimvormig, met succulente violetkleurige schutbladeren, 3-4 m hoog. Bloemen rood tot violet of geel, in de top van de bloeiwijze, 50-60 mm lang; de bloembuis is cilindrisch van vorm, 10-15 mm lang. De bloeitijd is augustus tot oktober. De planten kunnen korte perioden tot -15 °C doorstaan.

A. parrasana groeit op kalksteenhellingen in beperkte, onherbergzame gebieden van de Sierra de Parras, de Sierra Paila, de Sierra San Marcos, de Sierra Gavia en de Sierra Madre.

Van boven naar beneden:

Afb. 2: Agave havardiana fh 1000.84 Texas

Afb. 3: Agave neomexicana fh 1000.85 New Mexico.

Afb. 4: Agave ovatifolia Sierra Lampazos, Mexico

Foto M. Bechtold

Met haar compacte rozetten en de kort gepunte bladeren is het een opvallende verschijning. De succulente, grote schutbladeren, die de bloemknoppen tegen de winterkou beschermen, zijn uniek voor de *Parryanae*. Ze is verwant met de soorten uit de Serie *Hibernicae*.

Agave parryi Engelm.

De typesoort werd al in 1875 door

Engelmann beschreven. Hij vermeldde dat de planten waren gevonden door dr. J.T. Rothrock, arts en natuuronderzoeker in de Lt. Wheeler's Southwestern Expedition van 1874 in de Rocky Canyon tot aan Camp Apache in noordoostelijk Arizona. *A. parryi* is de typesoort van de Serie *Parryanae*.

De vier subspecies van A. parryi kunnen op de volgende wijze worden onderscheiden

- 1 a. Bladeren langer dan 20 cm. 2
- b. Bladeren afgeknot tot kort puntvormig, 10-20 cm lang . . . . . *parryi* subsp. *truncata*
- 2. a. Bloemen 6-8 cm lang, meeldraden 4-6 cm lang 3
- b. Bloemen 4-6 cm lang, meeldraden 3,5-4 cm lang. . . . . *A. parryi* subsp. *couesii*
- 3. a. Bladeren lineair tot lancetvormig, 20-30 cm lang. . . . . *A. parryi* subsp. *parryi*
- b. Bladeren breed elliptisch, kort gepunt, 25-65 cm lang. . . . . *A. parryi* subsp. *huachucensis*

Agave parryi Engelm. subsp. parryi

De planten zijn enkelvoudig of meerkoppig, compacte groepen vormend, 20-30 cm hoog en 30-80 cm breed. Bladeren groen, variabel gerangschikt, recht of gebogen, opwaarts gebogen, lineair tot lancetvormig, 20-30 cm lang en 15-20 cm breed. De eindstekel is naaldvormig, grijs tot bruin. Bladranden vezelig, roodbruin, naar de basis toe onregelmatig fijngetand. Bloeiwijze pluimvormig, 3-5 m hoog. Bloemen geel, verschijnend in het bovenste deel van de bloeiwijze aan het einde van de takken, 65-75 mm lang. Vruchten ovaal tot langwerpig, 3-hokkig, 35-50 mm lang en 15-20 mm breed. Zaden zwart, onregelmatig van vorm, 7-8 mm lang en 5-6 mm breed. Bloeiperiode juni tot en met augustus. Ze komt voor vanaf centraal Arizona en het zuidwesten van New Mexico tot in Mexico. Hybriden met *A. chrysantha* en *A. schottii* zijn bekend.

Ze komt voor in de bergen van centraal Arizona op open hellingen in eiken- en pijnboombossen op 1100-2100 m. Hybriden met *A. chrysantha* zijn in de

Afb. 5: Agave parrasana in cultuur in midden Duitsland Foto M. Greulich

Agave parryi subsp. couesii (Engelm. ex Trel.) Hochstätter

Ten opzichte van de type-ondersoort is het onderscheid: kleinere bloemen in combinatie met kortere bladeren.

Afb. 6: Agave parrasana Sierra de Parras, Mexiko met W. Metorn

Foto M. Bechtold

natuur gevonden. In Midden-Europa kan zij temperaturen tot -18 °C verdragen.

**Agave parryi subsp. huachucensis (Baker)
Hochstätter**

Deze ondersoort verschilt van de type-ondersoort in krachtiger rozetten, 45-75 cm hoog en 75-85 cm breed en grotere bladeren, 32-65 cm lang en 10-20 cm breed. De bloeiwijze is breder en de bloemen zijn langer, 6,2-8,1 cm met een vruchtbeginsel van 3,4-4,7 cm en een bloembuis van 7,8-7,9 cm.

A. parryi subsp. *huachucensis* komt voor op grotere hoogten tussen 1500 en 2200 m op open hellingen in eiken- en pijnboombossen in Arizona en aangrenzend Mexico.

Agave parryi subsp. truncata (Gentry)

Hochstätter

Zij onderscheidt zich door haar geringe grootte. De bladeren zijn 7-15 cm lang, breed, puntig tot stomp. Voorkomen in de Mexicaanse staten Zacatecas en Durango.

De vorstbestendige, overal in Europa gekweekte agaven, die de benaming *Agave megalacantha* dragen, zijn in feite *A. parryi* afkomstig uit New Mexico. Ze zijn oorspronkelijk 45 jaar geleden door Rudolf gekweekt, die het zaad had betrokken van Christa Roberts (pers. mededeling van de dochter van Rudolf). De echte *A. megalacantha* is een totaal andere plant die voorkomt in centraal en zuidelijk Mexico.

Literatuur

Breitung, A. J. (1968). The Agaves, The Cactus & Succulent Journal Yearbook, p. 52, 53, 78.
 Garcia-Mendoza, A. (2002). Distribution of Agave (Agavaceae) in Mexico, Cact. & Succ. J. (US) 74(4): 177-188.
 Gentry, H. S. (1982). Agaves of Continental North America, University of Arizona Press, p. 440-443, 520-527, 531-545.
 Heller, T. (2006). Agaven, Münster. p. 95-96, 110.
 Hochstätter, F. (2014 publ. (2015)). Agave L. (Agavaceae) Revision I. Abstract. Website: <http://fhnavajoirt.org>. 1-40.
 Hochstätter, F. (2014 publ. (2015)). Agave L. (Agavaceae) Revision II. Website: <http://fhnavajoirt.org>.
 Hochstätter, F. (2015). Agave L. (Agavaceae) I. Succulenta 94(3): 138-144.
 Irish, M. & G. (2000). Agaves, Yuccas and related plants, A Gardener's Guide, Timber Press, Portland.
 Reveal, J. L. & Hodgson, W. C. (2002). In : Flora of North America, p. 26, 456-458, 461. Oxford University Press.

Afb. 7: *Agave parryi* subsp. *truncata* fh 0495.23 Sierra Chapultepec, Mexiko

Foto G. Köhres

Afb. 8: *Agave parryi* subsp. *parryi* fh 1000.111 National Forest, Arizona, 1900 m

©Succulenta jaargang 94 (6) 2015

**Afb. 9: *Agave parryi* subsp. *coesii* fh 1000.106
Tonto Basin Region, Arizona, 2000 m**

**Afb. 10: *Agave parryi* subsp. *huachucensis* Ciudad
Madera Region, Chihuahua, Mexico
Foto M. Bechtold**

**Afb. 7: *Agave parryi* subsp. *parryi* fh 1000.110 uit New Mexico, al 35 jaar in cultuur in Mannheim
(Deze vorm is in Europa verspreid onder de benaming *A. megalacantha*)**

Thiede, J. (2001). Agavaceae, In: Urs Eggli (uitg.): Sukkulentelexikon. Einkeimblättrige Pflanzen (Monocotyledonen) p. 36, 47-49, 52-53. Eugen Ulmer, Stuttgart.

Ullrich, B. (1992). On the history of *Agave asperima* and *Agave scabra* (Agavaceae) as well as some taxa of the Parryanae. *Sida* 15(2): 241-261.

Richter, I. (2011). Die Gattung *Agave*, A. I. A. S. p. 100, 108, 140.

Starr, G. (2012). *Agaves*, p. 188-191. Timber Press, Portland.

Vertaling en bewerking: Ludwig Bercht

Tenzij anders vermeld, foto's van de schrijver

**Postbus 510201
D 68242 Mannheim**

KONINGIN VAN DE NACHT

Als de koningin in aantocht is, moet veel wijken. Dat is zo in een democratisch koninkrijk als het onze, maar dat geldt evenzo in onze cactuswereld. Als de Koningin van de Nacht gaat bloeien, staat bij menigeen de avond op zijn kop.

Van ons mede-Succulentlid Dita Vogelezang-Heinsdijk kreeg de redactie de hierbij afgedrukte foto's toegestuurd. Het moet een onvergetelijke avond (en nacht) zijn geweest deze prachtige bloem van *Selenicereus grandiflorus* te zien ontvouwen en te mogen aanschouwen in al zijn pracht.

Wat is onze hobby toch fantastisch!

LEZERS REAGEREN

Op het artikel *Thelocactus macdowellii* van Theo Heijnsdijk in Succulenta augustus 2015 werd een reactie ontvangen. In het bijzonder gaat het om de identificatie van de echeveria op pagina 155. De alom bekende heer Gerhard Köhres is ervan overtuigd dat de aangetroffen plant een *Echeveria simulans* is. Ter nadere verduidelijking stuurde hij een foto mee.

Hartelijk dank hiervoor.

Wim Alsemgeest en de redactie.

Echeveria simulans

SUMMARY

Rob Bregman

In his editorial, Ludwig Bercht reports about the 3 succulent plant bourses he attended (in the Netherlands, Belgium and Austria). Besides, we have decided to stop with editorials. Instead, beginning with the February 2016 issue, we will transfer the general information about Succulenta from the back cover to page 2.

Theo Heijnsdijk deals with *Mammillaria herrerae*, described by Werdermann in 1931. At the same time a white-flowering variety *albiflora* was described. These plants belong to the series *Herrerae*, characterized by small tubercles, many white radial spines and the absence of central spines. According to the IUCN red list, *M. herrerae* is critically endangered in nature.

Bertus Spee presents short information about 4 interesting succulents, viz. *Monadenium ritchei* ssp. *nymabense*, *Pachypodium brevicaule*, *Mammillaria guelzowiana* and *Lobivia haematantha*.

Aat van Uijen provides a contribution about epiphytic cacti. In this group, two evolutionary lines can be distinguished, a northern (Mexico, Central America) and a southern line (South America). In the last-mentioned group, the genus *Lymanbensonia* was introduced for just one species (*L. micrantha*), later put in the genus *Lepismium*. As a consequence of recent DNA analysis, the genus *Lymanbensonia* was restored, now containing 4 species.

Gert Ubink, owner of one of the largest Dutch cactus and succulent nurseries, is put in the spotlight by Henk Viscaal.

Peter Mansfeld reports about his trip to Arizona, USA, searching for cacti in general and *cylindropuntias* in particular.

In part 4 of her series of articles, Annemieke van Ling describes all kinds of activities regarding her plant hobby, such as repotting, soil composition, watering, fertilization, etc.

Fritz Hochstätter presents part 3 of his study on the genus *Agave*. Now, 5 of the 8 species of section *Parryanae* series *Parryanae* are discussed and depicted. Tables to identify species and subspecies are included.

Dita Vogezang shows us the spectacular flowers of the 'Queen of the Night', *Selenicereus grandiflorus*.

As usual, the final pages of this last 2015 issue are dedicated to lists of all authors, articles and plant names.

INDEX AUTEURS 2015

Alsemgeest, Wim	293
Bercht, Ludwig	252
Boer, Arjen den	91
Bregman, Rob	49, 97, 149, 152, 197, 230, 249, 291
Diers, Lothar	116
Gentili, Alesandro	170
Gertel, Willi	34, 73
Heijnsdijk, Theo	3, 53, 101, 153, 201, 253
Hochstätter, Fritz	138, 221, 282
Hoeve, Wolter ten	46, 52, 94, 147, 193, 194, 245
Hopp, Alfred	17
Jans, Harry	209
Jucker, Hansjörg	116
Koning, Wouter de	74
Laney, Paul	217
Lechner, Peter	85
Ling, Annemieke van	125, 188, 239, 276
Mansfeld, Peter A.	272
Meutter, Louis Van de	184
Pot, Johan	170
Ruinaard, Henk	28, 76, 100
Schreurs, Marianne	45
Soesanto, Annette	217
Spee, Bertus	15, 66, 114, 158, 207, 234, 259
Stolk, Marcel	137
Thiele, Herbert	130
Uijen, Aat van	68, 261
Viscaal, Henk	2, 269
Vogelezang-Heinsdijk, Dita	289
Zonneveld, Ben	145, 200
Zuijlen, André van	20, 160

REGISTER JAARGANG 94 (2015)

ARTIKELEN

INFORMATIEF

Bestuiven, hoe doe je dat?	76
Cactussen en vetplanten, mijn hobby.	45
Eerherstel voor een geslacht	261
K.H. Prestlé 90 jaar	217
Lezers reageren.	290
Mijn oranjerie	
(1)	125
(2)	188
(3)	239
(4)	276
Online leesplezier.	91
Op bezoek bij	
Bart Hensel	230
Gert Ubink.	269
Samenvatting artikel <i>Haworthia</i>	193
Succulentennieuwtjes	46, 94, 147, 194, 245
Voor het Voetlicht	15, 66, 114, 158, 207, 259
Water geven, hoe doe je dat?	28

NIEUWBESCHRIJVINGEN

Nieuwe <i>sulcorebutia</i> 's uit het Ayopayagebied in Bolivia.	34
<i>Parodia larapuntensis</i> Spec. Nov	116
<i>Sulcorebutia crispata</i> subsp. <i>rebutioides</i> P. Lechner Subsp.Nov.	85
<i>Weingartia sanpedroensis</i> spec. nova - Een nieuwe soort uit de provincie Charcas, Bolivia	170

PLANTEN

<i>Anomalluma dodsoniana</i> en <i>Anomalluma mccoysi</i>	130
<i>Astrophytum</i>	
<i>asterias</i>	101
<i>myriostigma</i>	53
<i>Cylindropuntia acanthocarpa</i> in Arizona	272
<i>Haworthia limifolia</i> 'Spider White'.	74
Het geslacht <i>Agave</i>	
Deel 1	138
Deel 2	221
Deel 3	282
Koningin van de nacht	289
<i>Mammillaria</i>	
<i>hahniana</i>	201
<i>herrerae</i>	253

Obregonia denegrii.	3
Paascactus of Kerstcactus.	68
Puya mirabilis	17
Stapelia rufa	184
Thelocactus macdowellii.	153
Trichocereus pachanoi	137
Vetplanten met gevouwen bladeren	
1 Echeveria	145
Weingartia sanpedroensis species nova.	170

REDACTIONEEL

And the times, they are a-changing.	52
Genoomgrootte.	200
Inteelt.	152
Mijn eerste redactioneeltje	100
Summary.	49, 97, 149, 197, 249, 291
Taal	2
Zaaien	251

REISVERHALEN

Een dagje op de tafelberg	234
Een speciaal plekje	
(11).	20
(12).	160
Socotra, de 'Galapagos' van de Arabische wereld	209

INDEX VAN AFBEELDINGEN VAN PLANTEN

A

Adenium		parryi subsp. parryi, ...	287, 288
obesum subsp. socotranum, 199, 211,		parryi subsp. truncata, ...	287
. . . . .	212, 214	phillipsiana, ...	226
Agave		salmiana, ...	138
delamateri, ...	224	salmiana subsp. salmiana, ...	139
gentryi, ...	221	salmiana subsp. ferox, ...	140, 141
havardiana, ...	283, 284	tecta, ...	144
mapisaga, ...	143, 144	verdensis, ...	227, 228
mapisaga subsp. lisa, ...	142	xylonacantha, ...	203
montana, ...	222	yavapaiensis, ...	229
murpheyi, ...	225	Akersia	
neomexicana, ...	284	roseiflora, ...	15
ovatifolia, ...	284	Albuca	
parrasana, ...	285, 286	spec., ...	237
parryi subsp. couesii, ...	288	Anomalluma	
parryi subsp. huachucensis, ...	288	dodsoniana, 99, 130, 131, 132, 134	

mccoyi, ...	130, 131, 135
Ariocarpus	
fissuratus, ...	8
Astrophytum	
asterias, 102, 104, 106, 107, 108, 113	
asterias 'Super Kabuto', ...	110
ASxMYNU F2, ...	112
capricorne subsp. niveum, ...	207
coahuilense, ...	61
coahuilense x asterias, ...	112
COAS, ...	112
myriostigma, ...	14, 57, 58, 59, 63
myriostigma cv "Fukuruyu", ...	64
myriostigma cv "Kikko", ...	63
myriostigma cv "Onzuka", ...	60
myriostigma fa. "Onzuka", ...	62
myriostigma fa. nudum, ...	59

B

Boswellia	
elongata, ...	213, 214

C

Caralluma	
socotrana, ...	213
Carnegiea	
gigantea, ...	21
Ceropegia	
stapeliaeformis, ...	128
Coryphantha	
vivipara subsp. deserti, ...	158
Crassula	
arborescens subsp. undulatifolia, 145	
Cylindropuntia	
acanthocarpa, ...	25, 251
acanthocarpa var. acanthocarpa, 272,	
. . . . .	273
acanthocarpa var. coloradensis, 273,	
. . . . .	274
acanthocarpa var. major, ...	273, 274
acanthocarpa var. thornberi, ...	275
fulgida, ...	24

D

Denmoza	
rhodacantha, ...	8
Dioscorea	
elephantipes, ...	280

Dracaena	
cinnabari, ...	210, 211
Drosera	
capensis, ...	237

E

Echeveria	
runyonii 'Topsy Turvy', 145, 146, 147	
simulans, ...	290
strictiflora, ...	156
Echidnopsis	
socotrana, ...	216
Echinocactus	
asterias, ...	104
polycephalus, ...	169
texensis, ...	115
Echinocereus	
acifer "Fresnillo", ...	79
acifer "Fresnillo"X, ...	77
bonkerae subsp. apachensis, ...	77
brandegeei var. sanborgianus, ...	15
coccineus subsp. rosei, ...	79
dasyacanthus, ...	79
engelmannii, 23, 165, 167, 168, 169	
engelmannii subsp. fasciculatus, 77	
ferreirianus subsp. ferreirianus, ...	79
fitchii subsp. armatus, ...	83
gentryi, ...	207
huitcholensis, ...	81
klapperi, ...	84
ledingii, ...	79
nicholii, ...	23
pacificus subsp. mombergianus, 83	
parkeri subsp. gonzalezii albiflora, 84	
pacificus subsp. pacificus, ...	83
parkeri subsp. parkeri, ...	77
pectinatus subsp. wengeri, ...	77
polyacanthus "durangensis, ...	83
pulchellus subsp. sharpii, ...	67
pulchellus subsp. venustus, ...	81
rigidissimus, ...	190
waldeisii, ...	83
X roetteri, ...	77
Encephalocarpus	
strobiliformis, ...	8, 10
Epithelantha	
micromeris, ...	114
Euphorbia	
elongata, ...	214

obesa, ... 239
spiralis 213

F

Ferocactus
  cylindraceus, 161, 164, 166, 168, 169
  glaucescens, ... 204
  pottsii, ... 158
  stainesii 270
Fockea
  crispa, ... 2778
Fouquieria
  splendens, ... 24

G

Gymnocalycium
  baldianum, ... 189
  comarapense, ... 240
  denudatum cv. Jan Suba, ... 192
  quehlianum, ... 192
  saglionis var. tilcareense, ... 241
  uruguayense, ... 276
  zegarrae, ... 127

H

Hatiora
  herminiae, ... 70
  salicornioides, ... 69, 70
Haworthia
  cymbiformis fa. planifolia, ... 128
Haworthiopsis
  tessellata 279
Helichrysum
  vestitum, ... 238
Holotrix
  villosa, ... 237

L

Lepismium
  cruciforme, ... 261
  houlettianum, ... 261, 262
  lumbricoides, ... 262
  warmingianum, ... 262, 263
Leuchtenbergia
  principis, ... 10
Lobivia

aurea, ... 66
haematantha, ... 260
Lophophora
  williamsii, ... 8
Lymanbensonia
  brevispina, ... 263

M

Mammillaria
  albiflora, ... 254, 255
  dioica, ... 165, 168
  fraileana, ... 66
  guelzowiana, ... 260
  hahniana, 202, 203, 204, 205, 206
  hernandezii, ... 208
  herrerae, ... 253, 254
  humboldtii, ... 256
  luethyi, ... 258
  parkinsonii, ... 126
  perbella, ... 278
  sanchez-mejoradae, ... 256, 258
  tesselata, ... 280
  tetrancistra, ... 169
  theresae, ... 242
Matucana
  madisoniorum, ... 67
Monadenium
  ritchiei subsp. nyambensis, ... 259

N

Neoporteria
  senilis, ... 159
Notocactus
  concinus, ... 218, 220
  purpureus, ... 47

O

Obregonia
  denegrii, ... 1,3, 6, 8, 10, 11, 12, 14
Opuntia
  basilaris, ... 167

P

Pachycereus
  weberi, ... 16
Pachypodium

brevicaule, ...	259
Parodia	
<i>larapuntensis</i> , 117, 118, 119, 120, 123	
Pelecyphora	
<i>strobiliformis</i> , ...	7
Pfeiffera	
<i>asuntapatense</i> , ...	263
<i>boliviana</i> , ...	263
<i>miyagawae</i> , ...	264
<i>paraganiensis</i> , ...	265, 266
Protea	
<i>arborea</i> , ...	235
Puna	
<i>clavarioides</i> , ...	115
Puya	
<i>mirabilis</i> , ...	17, 18, 19

R

Rhipsalidopsis	
<i>gaertneri</i> , ...	68

S

Schlumbergera	
<i>microsphaerica</i> , ...	72
<i>truncata</i> , ...	16, 72
Sedum	
<i>obtusifolium</i> , ...	114
<i>sieboldii variegatum</i> , ...	208
Selenicereus	
<i>grandiflorus</i> , ...	289, 290
Socotrella	
<i>dolichocnema</i> , ...	216
Stapelia	
<i>arenosa</i> , ...	186
<i>hirsuta</i> , ...	186
<i>kwebensis</i> , ...	187
<i>pillansii</i> , ...	186
<i>rufa</i> , ...	185
Stenocereus	
<i>thurberi</i> , ...	21
Strombocactus	
<i>disciformis</i> , ...	6, 51
<i>Schmiedickeanus</i> , ...	10
Submatucana	
<i>madisoniorum</i> , ...	69
Sulcorebutia	
<i>arenacea</i> fa. HJ 1290, ...	42

<i>arenacea</i> fa. HJ 1290/Ge 1, ...	42
<i>arenacea</i> fa. HJ 1290/Ge 2, ...	42
<i>arenacea</i> fa. HJ 1291, ...	42
<i>arenacea</i> var. <i>candiae</i> , ...	36, 39
<i>arenacea</i> var. <i>candiae</i> HJ 1292/Ge 2, ...	43
<i>arenacea</i> var. <i>candiae</i> HJ 1292/Ge 5, ...	43
<i>arenacea</i> var. <i>densispina</i> , ...	39, 40
<i>arenacea</i> var. <i>menesesii</i> , ...	36, 37
<i>crispata</i> subsp. <i>rebutioides</i> , 86, 87, ...	88, 89, 90
HJ 1290a, ...	40
HJ 1290A/ Ge 3, ...	42
HJ 1290a/Ge 1, ...	41
HJ 1290a/Ge 5, ...	42
<i>juckeri</i> , ...	183
<i>purpurea</i> subsp. <i>gigantea</i> , ...	173
<i>viridis</i> , ...	91

T

Tephrocactus	
<i>alexanderi</i> , ...	159
Thelocactus	
<i>bicolor</i> subsp. <i>schwarzii</i> , ...	106
<i>conothelos</i> var. <i>argenteus</i> , ...	156
<i>heterochromus</i> , ...	191
<i>macdowellii</i> , 151, 154, 155, 156, 157	
<i>matudae</i> , ...	243
Trichocereus	
<i>pachanoi</i> , ...	137

W

Weingartia	
<i>purpurea</i> , ...	174
<i>sanpedroensis</i> , 171, 172, 173, 176, 177	
.....	178
<i>torotorensis</i> , ...	174

Y

Yucca	
<i>brevifolia</i> , ...	272
<i>carnerosana</i> , ...	138

Inlichtingen over het lidmaatschap en ontvangst van nummers en adreswijzigingen aan:

Inquiries about membership and receipt of issues and address changes to:

D.H. Roozegaarde

Banninkstraat 5

7255 AT Hengelo (Gld)

Tel.: +31 (0)575 465270

E-mail: ledenadministratie@succulenta.nl

Ludwig Bercht	Redactioneel	252
Theo Heijnsdijk	Mammillaria herrerae	
	De kogeltjes-kranscactus	253
Bertus Spee	Voor het voetlicht	259
Aat van Uijen	Eerherstel voor een geslacht	261
Henk Viscaal	Op bezoek bij . . Gert Ubink	269
Peter A. Mansfeld	Cylindropuntia acanthocarpa in Arizona	272
Annemieke van Ling	Mijn oranjerie (4)	276
Fritz Hochstätter	Het geslacht Agave . . Deel III	282
Dita Vogelezang-Heinsdijk	Koningin van de nacht	289
Wim Alsemgeest	Lezers reageren	290
Rob Bregman	Summary	291
Index	. . . . .	292

COLOFON

<http://www.succulenta.nl>

E-mail: info@succulenta.nl

Auteursrecht:

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan na verkregen toestemming van de auteur/illustrator en met een duidelijke bronvermelding

Redactiesecretariaat:

Mevr. R. Maessen

Weezenhof 1232

6535 EZ Nijmegen

E-mail: redactie@succulenta.nl

Hoofredactie:

C.A.L. Bercht

E-mail: ludwigbercht@hetnet.nl

H.W. Viscaal

E-mail: hwviscaal@gmail.com

Redactie:

R. Bregman

E-mail: R.Bregman@contact.uva.nl

W. ten Hoeve

E-mail: tenho11@hetnet.nl

H. Ruinaard

E-mail: henk.ruinaard@tiscali.nl

B.J.M. Zonneveld

E-mail: Ben.Zonneveld@naturalis.nl

Vormgeving: H. W. Viscaal

Druk: Senefelder Misset

Doetinchem

Bij de voorplaat:

Cylindropuntia acanthocarpa

Zie artikel op pagina 272

Foto:

Peter Mansveld

